

Jaarverslag 2023

Vrijwillige weide- en akkervogelbescherming in Noord-Brabant

Brabants Landschap

natuur dichtbij huis

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Colofon

SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE:

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

TEKST:

L. van den Biggelaar, F. Oost, R. Sommers

FOTO'S:

M. Renes, R. Sommers, F. Oost, L. van den Biggelaar, A. van der Pol,
G. van Mierlo, L. van Soest, M. Bullens, W. Foolen, B. Staps

VORMGEVING:

studio x-hoogte, Tilburg

DRUKWERK:

Drukkerij Hendrix, NV

PAPIER:

Dit product is gedrukt op materiaal afkomstig uit goed beheerde,
FSC®-gecertificeerde bossen, gerecycleerde materialen en
andere gecontroleerde bronnen.

UITGAVE:

Haaren, februari 2024

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Kasteellaan 4, 5076 ZH Haaren

Algemeen: 0411 - 62 27 75

Coördinatiepunt: 0411 - 66 40 10

info@brabantslandschap.nl

www.brabantslandschap.nl

Provincie Noord-Brabant

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant en de Nationale Postcode Loterij.

Voorwoord

Ik ben onder de indruk van de enorme passie en het enthousiasme waarmee dit werk wordt gedaan.

Voor langlevende vogelsoorten geldt, dat het lang duurt voordat een neerwaartse trend zichtbaar wordt. Weidevogels, die soms wel 30 tot 40 jaar oud kunnen worden, hebben – als ze eenmaal volwassen zijn – een goede kans van overleven. Daarnaast hebben ze vele seizoenen de tijd om kuikens groot te brengen. Toch gaat de trendlijn van onze weidevogels al jaren naar beneden. Dat wil dus zeggen dat de kuikenoverleving voor deze langlevende soorten zo slecht is, dat het verlies van volwassen vogels niet voldoende wordt gecompenseerd met jonge aanwas.

Toch kan één goed jaar de weidevogelpopulaties een grote positieve en nodige impuls geven. En 2023 gaf in veel gebieden die nodige boost. In contrast tot voorgaande jaren hoorden we over rustig broedende vogels en vliegvlugge kuikens. Nattigheid en gematigde temperaturen in het voorjaar waren hiervoor de reden. Die nattigheid had ook een keerzijde. In enkele gebieden kregen we signalen dat de percelen tot laat in het voorjaar de groenbemesters hoog hadden staan – omdat het te nat was om deze onder te werken. Daardoor kwam de vestiging van vroege broeders, zoals Kievit, in het gedrang.

Elk jaar kent zijn uitdagingen, hoogte- en dieptepunten, die we in dit jaarlijkse verslag de revue laten passeren. Wat er speelt in ons kleine land heeft grote impact op veel vogelsoorten die van ons agrarisch gebied afhankelijk zijn voor hun broedbiotoop. Dat het knelt, weten we al jaren. De druk op het agrarisch gebied blijft onverminderd hoog. Er zijn vele gesprekken gevoerd met allerlei partijen over de grote opgaven waar we met elkaar voor staan. Op veel plekken wordt gesproken en gerekend en nagedacht over systeemherstel in de natuurgebieden, verdroging, stikstofreductie, en de omschakeling van de landbouw. In de kerngebieden van agrarisch natuurbeheer in Brabant zien we welke resultaten worden geboekt met maatregelen ten behoeve van de biodiversiteit,

2023 gaf in veel gebieden de nodige boost!

waarbij ook boeren voldoende gecompenseerd worden en hun oeroude rol als “beheerder van het landschap” goed kunnen uitvoeren.

Er zijn weidevogelbeschermers in Brabant die al dertig jaar elke lente op de weiden en akkers staan om de nesten en kuikens van deze soorten te beschermen. En het is nog steeds nodig: nu nog meer dan toen. In Brabant steken ruim 750 vrijwilligers en 1700 agrariërs de handen uit de mouwen voor de weidevogels. Niet alleen van die cijfers ben ik onder de indruk. Meer nog van de enorme passie waarmee dit werk wordt gedaan, van het enthousiasme waarmee over het beschermingswerk wordt gesproken en het plezier dat dat biedt. De liefde voor vogels brengt mensen ook samen. En dat biedt perspectief voor de toekomst. Als we nu de vogels beschermen die er zijn, kunnen we deze soorten behouden voor een betere toekomst. De toekomst van de landbouw, de toekomst van de volgende generatie natuurbeschermers en -liefhebbers.

Joris Hogenboom
directeur Brabants Landschap

Inhoud

I Aankomst & Vestiging

6

Veel vocht
en rust
in 2023

Nieuwe petten...

In 2023 kwam een nieuwe
voorraad groene vrijwilligers-
petten binnen. Een herkenbaar
en onmisbaar stukje "uniform".

2 Broeden

12

3 Kuikens

20

4 Najaarstrek

Het jaar in cijfers	4
I Aankomst & Vestiging	6
Weersomstandigheden	7
Provinciale jaaravond 2023	8
Cursus weidevogelbescherming	9
Eindelijk nieuwe petten!	10
Momenten uit het veld	11
2 Broeden	12
Natte percelen	13
Legsels en uitkomst	14
Broedplatforms voor de scholekster	17
Droneteam - de techniek schrijdt door!	18
Momenten uit het veld	18
3 Kuikens	20
Maatwerkregelingen en rasters	22
Kansen voor de Kievit	22
Rustzones	23
Kritische weidevogels in kerngebieden	24
Habitatselectie en overleving van kievitkuikens in Nederlandse graslanden	24
Momenten uit het veld	26
Kuikenbescherming in de Zeeg	27
4 Najaarstrek	28
Winter- en broedvogeltellingen	30
Akkervogels en PARTRIDGE	31
Twintig jaar veldcoördinatie	32
Slotwoord	34
Bijlagen	35

Het jaar in cijfers

VRIJWILLIGERS | 757

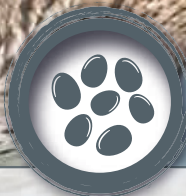
AANTAL LEGSELS | 3.298

AGRARIËRS | 1.711

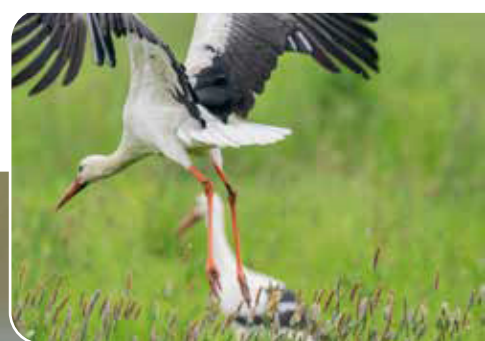

GROEPSCOORDINATOREN | 40

PERCENTAGE UITGEKOMEN LEGSELS | 74%

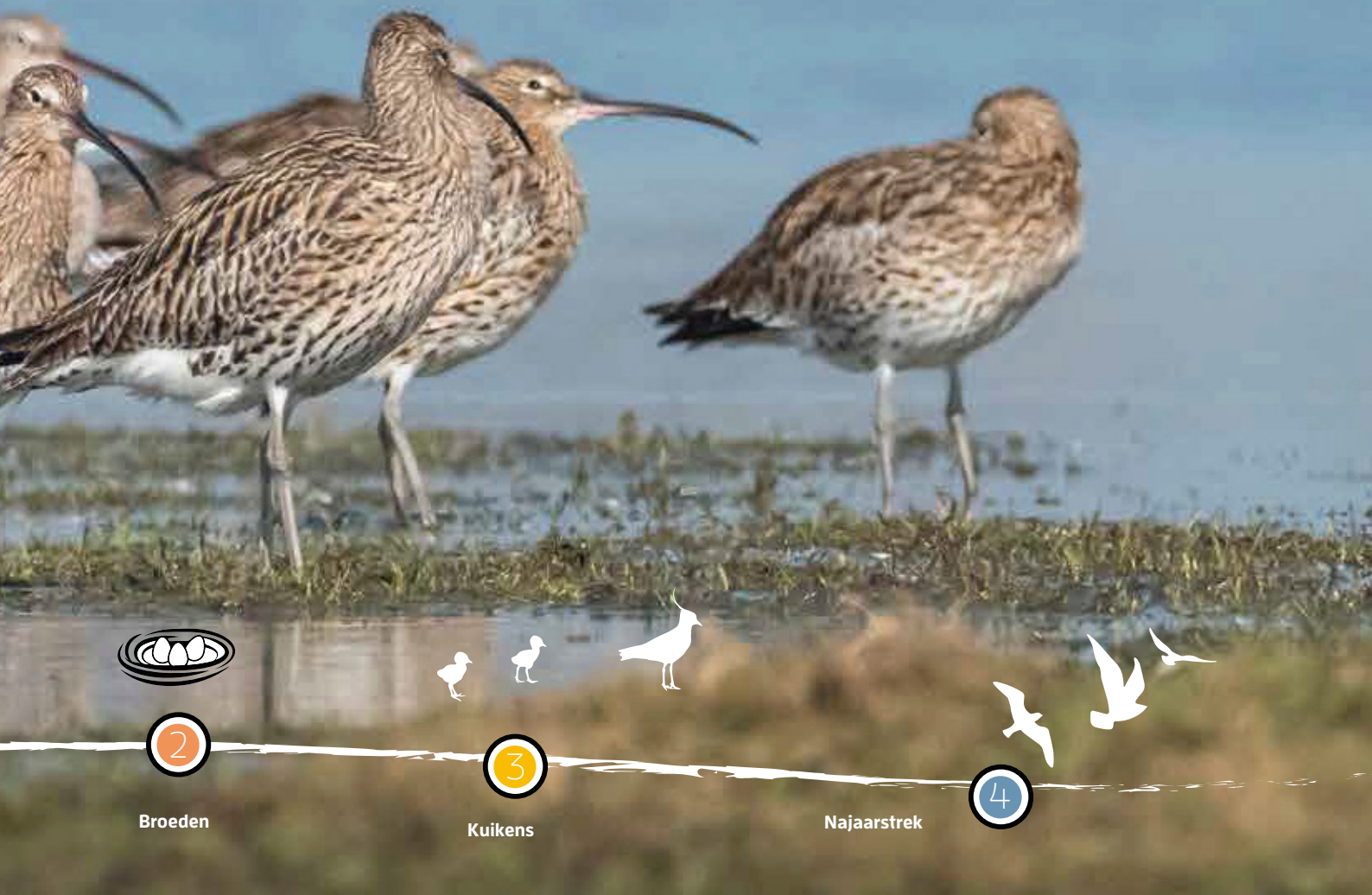

AANTAL WEIDEVOGELGROEPEN | 33

BESCHERMINGSHANDELINGEN | 1.607

2

Broeden

3

Kuikens

Najaarstrek

4

Aankomst & Vestiging

Na een zachte winter
wordt er weer gebuiteld
en gebaltst in het boerenland

In het Engels noemen ze de kievit in sommige streken ook wel “pivot”. Letterlijk vertaald betekent dat “draaien”. Buitelen dus. Voor weidevogelbeschermers een belangrijk teken van een naderend voorjaar. Na een rustperiode wordt er weer geroepen en gezongen op de Nederlandse akkers en graslanden. De trekvogels keren in groten getale terug. Van het verre Senegal vliegen de grutto's via Marokko en Spanje door naar Nederland. Opvetten in vochtige, voedselrijke pleisterplaatsen, en door naar de broedgebieden. De kieviten, veelal weggetrokken naar Frankrijk, nemen ook hun stekjes op de akkers en weilanden weer in. Het weidevogelseizoen gaat van start.

Weersomstandigheden

Van steeds natter en gematigder wordende winters is in toenemende mate sprake. Zo ook in 2023, toen januari zich tekende door grote hoeveelheden regen. In delen van Brabant viel er tot wel twee keer zoveel neerslag dan normaal. Dankzij temperaturen van boven de tien graden – met zelfs een record van 17 graden op nieuwjaarsdag – spraken we ook dit jaar niet bepaald van een strenge winter. Waar een groot deel van onze weidevogels iedere winter warme kuuroorden opzoeken in Afrika, zoals de grutto en wulp, zijn er tal van vogels die bij milde winters zoals deze ervoor kiezen om in Nederland te overwinteren. Een welbekende vogel die graag in Nederland blijft is natuurlijk de kievit. Maar ook de meeste roodborsttapuiten en leeuweriken. Een klein deel trekt naar het zuiden om daar te overwinteren, terwijl de achterblijvers massaal vergezeld worden door hun familie uit het noorden van Europa.

Het natte sombere weer van januari werd afgewisseld met zacht wisselvallig weer in februari. Waar de maand begon met sneeuw veranderde dat al snel in droog en zonnig weer met temperaturen tussen de 10 en 15 graden. Deze maanden vormen ieder jaar weer een ‘hunger gap’ voor vogels. Veel insecten zijn inmiddels allemaal in winterrust of opgepeuzeld, en ook de zaadvoorraad raakt uitgeput. Juist wanneer vogels een hogere energiebehoefte hebben om de kou goed te kunnen trotseren, is er sprake van voedselschaarste. Voor zaadetende vogels zoals vink, putter en kneu is dan ook echt even uitzitten en kan het voorjaar niet snel genoeg komen. Akkerkruiden en de toppen van eiwitrijke grassen en planten, bieden soelaas voor patrijzen en fazanten. Steltlopers blijven langs de kust en in natuurgebieden, op zoek naar weekdieren, schelpdieren, regenwormen en andere voedselbronnen.

RAMMELEN

Perfect weer voor de inmiddels zeer actieve hazen. Rammelen wordt namelijk vooral gedaan op droge gronden, want rennen in de natte blubber is lastig. Februari vormt het begin van de piek in het voortplantingsseizoen en is bij uitstek de beste periode om dit paargedrag waar te nemen.

Provinciale jaaravond 2023

Voor het eerst in drie jaar tijd werd de provinciale jaaravond weide- en akkervogelbescherming weer gehouden in het Provinciehuis in 's-Hertogenbosch. In coronatijd was dit natuurlijk onmogelijk, en werd de jaaravond tot tweemaal toe live uitgezonden vanuit het kantoor van Brabants Landschap te Haaren. Maar eindelijk konden we weer terecht in de Bois-le-Duczaal, waar al vele jaaravonden zijn gehouden. Met meer dan 300 bezoekers zat de zaal helemaal vol en was het tijdens de pauze en borrel achteraf ouderwets gezellig.

Na een welkomstwoord van directeur Joris Hogenboom, was het podium aan de Gedeputeerde van Water, Natuur en Gebiedsgerichte Aanpak Hagar Roijackers. Op bevlogen wijze sprak ze over de grote verandering die Brabant te wachten staat om het hoofd te bieden aan uitdagingen in haar portefeuille, zowel in het agrarisch gebied als in de dorpen en steden van onze provincie. De natuur hoort overal thuis: in onze voor- en achtertuinen, in onze natuurgebieden en in het agrarisch landschap. Een evenwichtige waterhuishouding, een gezonde bodem, een goed verdienmodel en leefbare leefomgeving zijn pijlers waar we met elkaar hard aan moeten werken, luidde haar boodschap.

De nadruk van de avond lag op de kievit en scholekster, dankzij zeer interessante en leerzame lezingen van Tim Visser (Wageningen University & Research) over het recent afgeronde zenderonderzoek bij kieviten, en Bert Dijkstra (Stichting onderzoek Scholekster), over langlopend onderzoek naar scholeksters op daken in Assen (Drenthe).

Beide onderzoekers vertelden een gepassioneerd verhaal, waarbij ook de problemen waar deze soorten mee kampen goed werden uitgelegd aan het publiek. Later in dit jaarverslag zullen de uit deze lezingen geleerde lessen aan de hand van praktijkvoorbeelden voorbij komen.

Voor Lisa van den Biggelaar als medewerker soortenbescherming, en provinciaal coördinator Fien Oost was dit de eerste jaaravond op dit podium en voor dit publiek. Terugblikkend was het een leervolle en dus zeer geslaagde avond.

Cursus weidevogelbescherming

Is een Kievit die kuiltjes aan het draaien is in de grond eigenlijk al gepaard? Kun je aan het gedrag van een vogel herkennen of er al eieren zijn? En kun je aan de eierschalen die je vindt, zien welke predator de eieren heeft opgepeuzeld? Dit zijn enkele voorbeelden van onderwerpen die aan bod komen tijdens de cursus weidevogelbescherming. Ook dit jaar werden voor de aanvang van het broedseizoen weer cursussen georganiseerd. Voor de weidevogelbeschermers in het westen vond de cursus plaats in Altena en in het oosten in Wintelre. In totaal deden dit jaar maar liefst 67 vrijwilligers mee aan de cursus. Dit waren zowel beginnende als ervaren weidevogelbeschermers. Nieuwe vrijwilligers krijgen de basis zo mee, en voor ervaren vrijwilligers is er altijd meer bij te leren.

Dankzij voortschrijdend inzicht, opgedane ervaring en vele onderzoeken, komen we namelijk elk jaar nieuwe dingen te weten over weide- en akkervogels en de bescherming van deze soorten. Daarnaast komt het ook voor dat er nieuwe situaties ontstaan in gebieden, zoals de opkomst van (nieuwe) predatoren, gebiedsontwikkelingen of een verbreding naar akkervogelmonitoring. Het kan daarom zeer nuttig zijn om als ervaren weidevogelbeschermers aan te sluiten bij de cursus.

De cursus wordt gegeven door veldmedewerker Marco Renes, die vanaf het prille begin al betrokken is bij de weidevogelbescherming. Elk jaar zit er weer iets nieuws in het verhaal, want de tijd staat nou eenmaal niet stil. Zo gaat de technologie met rasse schreden vooruit, waardoor steeds vaker ook warmtebeeldkijkers of een drone een zeer handig hulpmiddel kunnen zijn bij het lokaliseren van de legsel en kuikens van weidevogels.

Ook in de agrarische wereld vinden veranderingen plaats. Als beschermers wil je goed beslagen ten ijs komen en weten wat er speelt op het boerenland. Zonder de medewerking van de agrariër is goede weidevogelbescherming onmogelijk. Een fijne samenwerking is dus van levensbelang. Al deze onderwerpen komen elk jaar voorbij, aangepast op de veranderende situatie in het veld. Een leerzame quiz maakt de avond af. Zo komen zelfs ervaren vrijwilligers en tellers erachter, dat er her en der wat gaatjes in de kennis zitten. Iedereen die de cursus volgt, gaat met nieuwe inzichten en opgefriste kennis weer naar buiten in februari als het buitelen van de Kieviten echt van start gaat.

OBSERVEREN IS HET HALVE WERK

Aan het gedrag van een Kievit valt veel af te lezen. Kuiltjes draaien, andere vogels weggagen, gooien met strootjes en baltsvluchten. Het zijn allemaal tekenen dat de vogels zich klaarmaken om te broeden op die locatie. Zie je Kieviten geregeld af en aan vliegen naar dat ene punt op de akker? Dan is er grote kans dat er al een of twee eieren liggen. Pas als het legsel compleet is met vier eieren, zullen ze gaan broeden en dan worden ze lastiger te zien. Dit zijn allemaal signalen die je kunt herkennen vanaf de kant door de vogels te observeren met een verrekijker of telescoop. Het kost meer tijd, maar je hoeft dan niet altijd meer al zoekende het hele veld af te lopen.

Zeker bij wulpen of grutto's, die hun legsel goed verstoppen in het gras, kan goed observeren de enige manier zijn om het legsel te vinden. Wist je dat je de kans op predatie ook nog eens vergroot met 15%? Door naar het legsel toe te lopen laat je een geurspoor achter en ben je bron van verstoring. Door te observeren vanaf de kant wordt het broedsucces dus ook vergroot.

Eindelijk nieuwe petten!

Verfomfaaid en volkomen verkleurd waren de meeste overgebleven petten van actieve weidevogelbeschermers. Het eens mooie groen was door de zon, de elementen en jaren dienst vervaagd tot een flets - doch nog altijd zeer herkenbaar - lichtgroen, en de witte logo's op de voorkant waren haast niet meer leesbaar. Toch is zo'n herkenbaar stukje "uniform" van een beschermer of agrariër niet alleen leuk, maar ook nuttig. Urenlang tegen de zon in turen of met ontbloot hoofd in het veld staan is natuurlijk niet goed voor huid en ogen. Het was daarom hoog tijd om een nieuwe voorraad "weidevogelbeschermerspotten" in te slaan zodat vrijwilligers deze weer konden bestellen om de oude exemplaren waar nodig te vervangen. De nieuwe, groene petten zijn alweer volop in gebruik. Alle vrijwillige weidevogelbeschermers of deelnemende agrariërs die een pet willen, kunnen die bij het Coördinatiepunt Landschapsbeheer aanvragen.

OUD EN VERTROUWD

Niet bij iedereen vielen de nieuwe, knalgroene petten in de smaak. De scholeksters die stevast broeden bij André Boekhorst (melkveehouder in Sint-Oedenrode), vonden de nieuwe pet namelijk maar niks. André loopt altijd af en aan langs het paartje op de voederkuil, en meestal kijken ze niet van hem op. Totdat de nieuwe pet de oude vaalgroene verving. Plotseling waren de scholeksters alert en alarmeerden ze wanneer hij langskwam. Zo komt het dat de nieuwe pet nu weer aan de kapstok hangt en de oude toch nog een ronde mee mag.

Soms
nog even
wennen...

Momenten uit het veld

JUBILEUMJAAR

Afgelopen jaar bestond de weidevogelgroep van Altenatuur in Altena maar liefst 25 jaar. Sinds de start in 1998 is de werkgroep uitgegroeid tot een van de grootste weidevogelgroepen met meer dan honderd vrijwilligers. Dit werd goed gevierd met een feestelijke jubileumavond op 20 september. Ze brachten daarnaast een mooi jubileumboekje uit, dat ook via de website www.altenatuur.nl terug te lezen is.

GOED TOEVEN OP 'T DAK

Wist je dat de scholekster niet uitsluitend een boerenlandvogel is, zoals de Kievit en de grutto? De scholekster broedt namelijk ook in toenemende aantallen in het stedelijk gebied. Zo zag weidevogelbeschermers Hans Stiphout uit Sint Anthonis drie jonge scholeksters uitvliegen vanaf het platdak en veilig landen in het landschapspark Hoogveld. Uit onderzoek is gebleken dat scholeksters zelfs met een gemaaid gemeentelijk grasveldje of zelfs een voetbalveld als foerageergebied uitstekend uit de voeten kunnen.

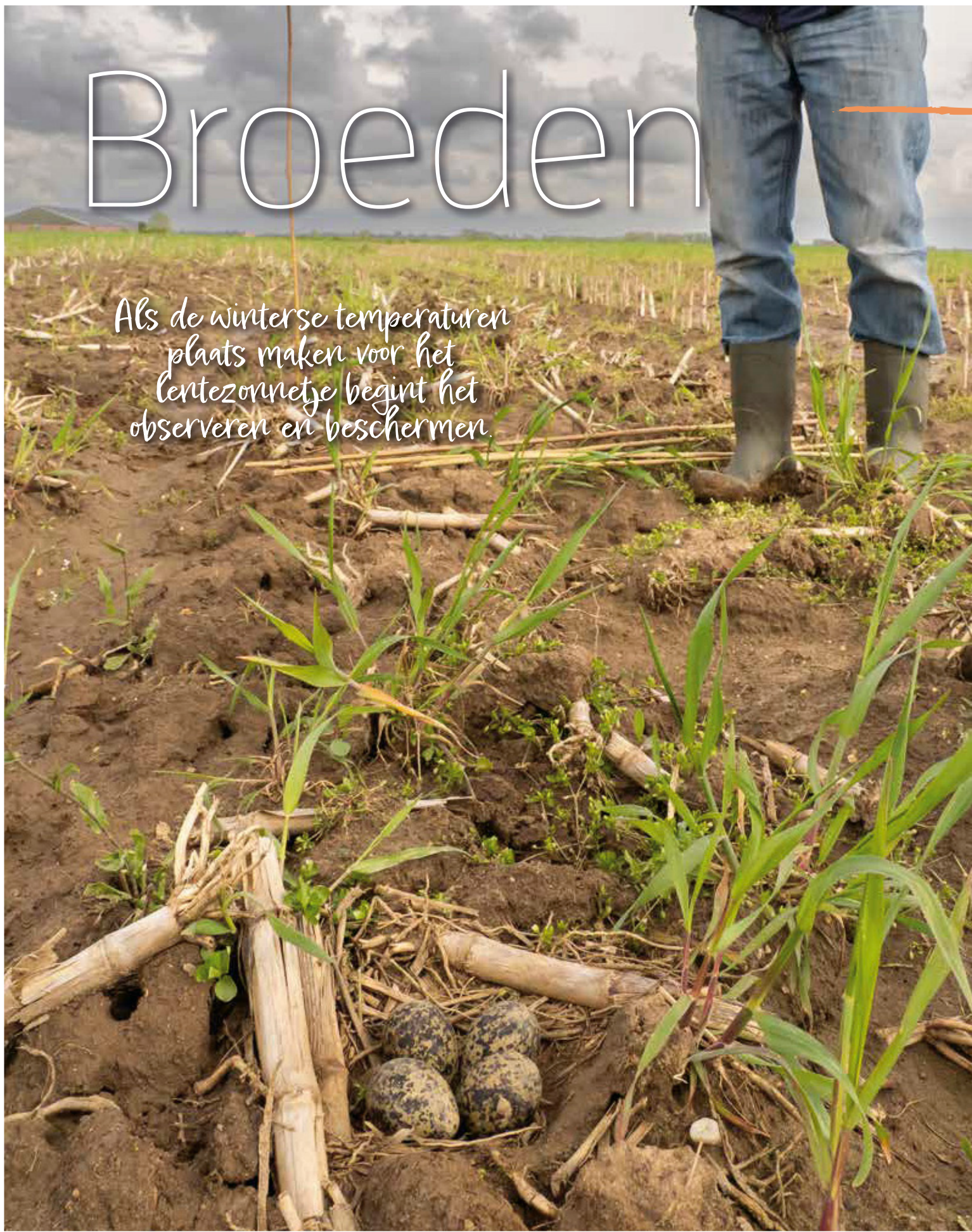
VEILIGHEID VOOROP

Veel scholeksters kiezen ervoor om op platte daken te broeden. Hier zijn ze veilig van predatoren zoals katten, en platte daken met kiezelstranden lijken op hun oorspronkelijke broedgebied: kiezelstranden. De jongen worden gevoerd door de ouders, dus ook voedsel is geen beperkende factor op deze daken. Maar er kleven ook nadelen aan; zo is er tijdens droogte geen water op het dak en kan het er in de zomer erg heet worden. Om deze reden is er - in het kader van Jaar van de Scholekster - een 'uitprobeer-project' gestart met schuilhokken. Hierin kunnen de kuikens van scholeksters zich verbergen voor luchtpredatoren en schuilen tegen felle zon en regen. Een van deze hokken is geplaatst in de gemeente Gilze en Rijen, samen met weidevogelbeschermers André Helder. De locatie is nog niet bezet geweest door scholeksters helaas, wellicht omdat het bijzondere broedplatform redelijk laat in het seizoen is geplaatst. Komende jaren zal blijken of dit een effectieve maatregel is voor de scholeksters op daken.

Broeden

Als de winterse temperaturen
plaats maken voor het
lentezonnetje begint het
observeren en beschermen.

2

De nattigheid van januari werd ook in maart voortgezet met opnieuw extreem veel neerslag. Op sommige plekken in Noord-Brabant viel tot wel 130 mm regen. Dankzij deze grote hoeveelheden regen veranderden veel akkers tijdelijk in plasdrassen. Voor veel agrariërs leidde dit ertoe dat zij het land niet op konden met hun machines. Daardoor bleef er langdurig rust heersen op de percelen. De weidevogels en hun beschermers waren met die omstandigheden vooral gebaat. Er werd heel veel vanaf de weg geobserveerd: de weidevogelbeschermers hoefden het land bijna niet op.

Natte percelen

Hoge waterstanden betekenen doorgaans rust en veel voedsel. De natte percelen zorgen voor een grotere hoeveelheid voedsel omdat het bodemleven naar boven komt. Denk aan regenwormen die je na een bui ziet drijven in een waterplas. Hierdoor konden de weidevogels hun vetreserves voor het broedseizoen voldoende aanvullen en op tijd in broedconditie komen. Een ander voordeel voor de weidevogels was de rust die met de nattigheid gepaard ging. Veel akkers en weilanden waren namelijk nog lange tijd te nat om bemest of bewerkt te worden waardoor er geen verstoring plaatsvond.

Helaas werd het gedurende de maand op sommige plekken zelfs zo nat dat er legfels onder water kwamen te staan, onderkoeld raakten en zo verloren gingen. Ook een groenbemester speelde her en der in Brabant een rol. Dit gewas, dat verplicht is in de wintermaanden als bedekking van de grond, kon niet op tijd worden ondergewerkt. Daarom bleven sommige akkers die braak hadden moeten liggen, weelderig groen. Dat belemmerde de kieviten in hun vestiging, waardoor ze verder trokken of niet tot broeden toe kwamen.

I Een groenbemester, of vanggewas, is daarnaast een bodemverbeteraar en idealiter ook stikstofbinder. Een groenbemester onderwerken, brengt meer organische stof in de bodem. Op sommige grondsoorten is het verplicht een groenbemester te telen na specifieke teelten, zoals na maïs op zandgrond.

Legsels en uitkomst

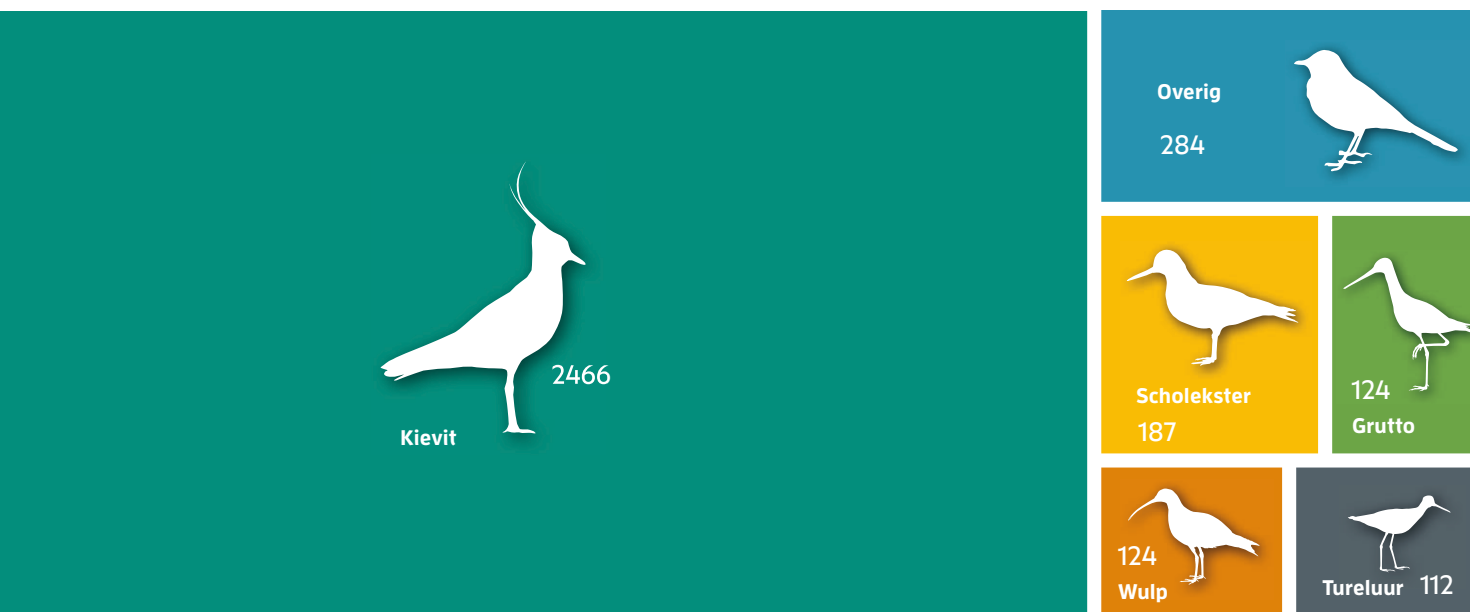
In 2023 werden er in totaal 3.298 legsels gevonden van allerlei weide- en akkervogelsoorten. Dat is een lichte stijging ten opzichte van het lage aantal van 2022. Met name van wulp en tureluur zijn de aantallen het afgelopen jaar weer hersteld naar het niveau van 2021. De populatie wulpen lijkt daarmee sinds 2016 een stabiel aantal legsels te krijgen met gemiddeld 130 legsels per jaar. Het aantal tureluurlegsels daarentegen, stijgt sinds het eerste geregistreerde Brabantse legsel in 2004 al jaren met zo'n 30% per jaar. Dit is voornamelijk te danken aan de aanleg van plasdrasgebieden in de weidevogelkerngebieden in de Beerse Overlaet en het Land van Heusden en Altena. Van de scholekster is het aantal gevonden legsels het afgelopen jaar gelijk gebleven ten opzichte van 2022 met 187.

Ook de kievit, onze meest algemene boerenlandvogel, liet dit jaar weer een lichte stijging zien met 2.466 legsels ten opzichte van 2400 in 2022. Dit lijkt in het eerste opzicht een minimale stijging, als men bedenkt dat er in 2021 nog 3196 legsels werden gevonden - ruim 800 legsels méér dan in 2022. Maar na die harde klap van vorig jaar is dan ook niet te verwachten dat de aantallen zich al binnen een jaar herstellen. Opvallend is dat de stijging in het aantal kievitlegsels vooral te zien is in het aantal **eerste** legsels,

terwijl er juist een flinke daling zit in het aantal **tweede** legsels ten opzichte van vorig jaar.

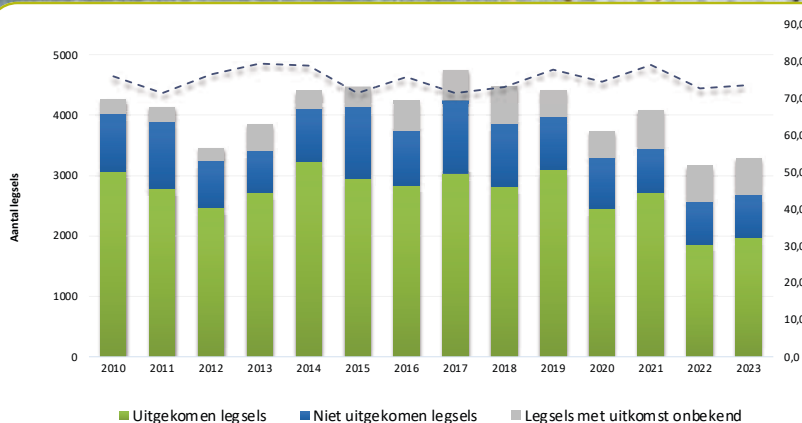
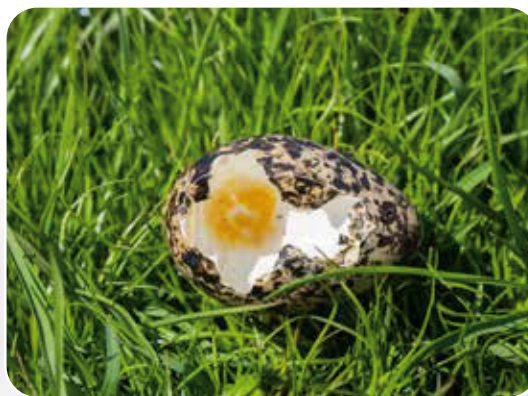
Gemiddeld was over de afgelopen 20 jaar ongeveer 65% van het aantal legsels een eerste leg. Dit jaar was dit maar liefst 77% van het totale aantal legsels. Van kieviten is bekend dat ze vooral beginnen aan een tweede legsel wanneer het eerste legsel mislukt. Het kan daarom een teken zijn dat er de eerste ronde meer broedsucces was dit jaar. Daarnaast laat een aantal onderzoeken, zoals het onderzoek "Habitatselectie en overleving van kievitskuikens in Nederlandse graslanden" zien dat kuikens van het eerste legsel een grotere overlevingskans hebben dan kuikens van het tweede legsel. Uit het veld hoorden we ook meer geluiden dan de afgelopen jaren over vliegvlugge kuikens. Cijfers zeggen daarom lang niet altijd alles.

Het uitkomstpercentage van het aantal gevonden legsels lag in 2023 op 74%. Het grootste succes is te zien bij de tureluur (99%) en de grutto (91%). Beide soorten broeden met name in de weidevogelkerngebieden. Daar is sprake van beheerpakketten zoals golfplaatplasdrassen en uitgesteld bewerken waarin rust is gewaarborgd en er dus geen werkzaamheden plaatsvinden. Ook de kievit, wulp en scholekster zaten dit jaar boven het minimale uitkomstpercentage van 70%.

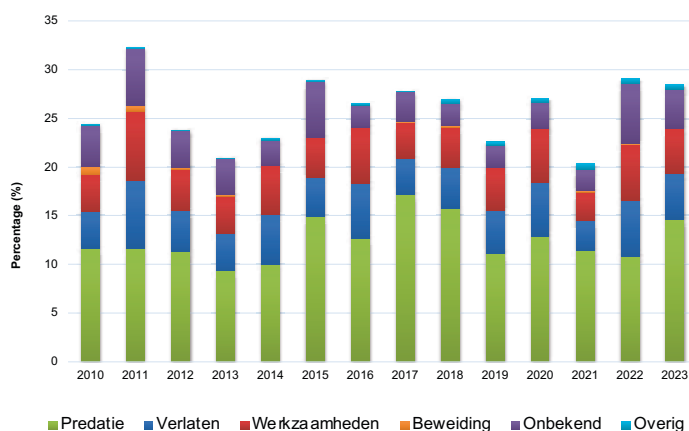

Figuur 1: Aantal legsels per soort.

2 Kleyheeg, E., J. Loonstra, M. Roodbergen en T. Visser, 2023 Habitatselectie en overleving van kievitskuikens in Nederlandse graslanden, Rapport nummer OBN-2021-134-CU, Kennisnetwerk OBN, Driebergen

Figuur 2: In 2023 weer een kleine stijging in het aantal legsels maar de schade van 2022 is helaas nog niet hersteld

Figuur 3: Dit jaar zien we een stijging van het aantal verloren legsels door predatie, maar minder legsels met onbekende verliesoorzaak

Van het aantal legsels wat niet is uitgekomen, bleek bijna 15% te zijn gepreëdeerd. Dit predatiecijfer is hoger dan de afgelopen vijf jaar. Een belangrijke kanttekening daarbij is wel dat het aantal niet uitgekomen legsels met "reden onbekend" dit jaar lager lag dan de afgelopen jaren.

Dit jaar is er door de veldbegeleiders, en ook in het vorige jaarverslag, veel aandacht besteed aan het achterhalen en invoeren van de verliesoorzaak van legsels.

Het kan zijn dat deze inspanning nu terug te zien is in de cijfers, wat gedeeltelijk het verhoogde predatiecijfer kan verklaren. Uit de ervaring van vrijwilligers is predatie door steenmarter en kraai ook met name genoemd als een toenemend probleem in enkele regio's. De komende jaren zullen uitwijzen of het predatiecijfer daadwerkelijk is gestegen.

Dankzij de natte omstandigheden van het vroege voorjaar zijn er afgelopen jaar minder legsels verloren gegaan door werkzaamheden, omdat agrariërs pas laat konden beginnen. Ook het aantal verlaten legsels was dit jaar lager. Mogelijk hebben de gunstige omstandigheden van het voorjaar en de bijbehorende rust ervoor gezorgd dat de vogels minder (vaak) verstoord werden door menselijke activiteiten.

“KIP, IK HEB JE!”

Het eerste Brabantse kievitse van 2023

Afgelopen jaar ging de eer van het eerste Brabantse kievitse naar Theo van de Voort uit Hooge Mierde. Op woensdag 15 maart om 11:05 uur vond hij het ei op een maisperceel nadat hij twee weken vanaf de kant de kieviten had geobserveerd. Agrariër Ad Verstijnen, eigenaar van het perceel, werkt al jaren samen met Theo om de weidevogels op zijn perceel te beschermen. Hij zag de rode auto van Theo dan ook al enkele weken zo nu en dan langs de weg staan en wist dat Theo de vogels nauwlettend in de gaten zat te houden. Want dat is de truc voor het vinden van legsels: “Observeren, observeren, observeren”, aldus Theo. De dag ervoor zag hij tijdens het observeren een paring waarbij het vrouwtje doelgericht naar één punt toeliep. Toen wist Theo genoeg. De volgende ochtend liep hij direct naar datzelfde punt toe, “Ik dacht, kip, ik heb je!”. Theo belde snel provinciaal coördinator Fien Oost op om te vragen of het eerste ei al ergens was gemeld, maar Theo bleek de eerste te zijn. Een delegatie van Brabants Landschap stapte vervolgens per direct de auto in om ter plaatse het ei te bekijken ter controle, en zowel Theo als Ad het felbegeerde kievitspeldje op te spelden.

Landelijk werd het eerste ei in Overijssel gevonden op 11 maart.

SCHOLEKSTERS IN HET ROOD

Het jaar 2023 stond in het teken van de scholekster. Onze meest opvallende weidevogel was namelijk voor de tweede keer uitgeroepen tot ‘Vogel van het Jaar’. Dat deze ‘eer’ voor de tweede keer uitgaat naar dezelfde vogel was voor het eerst in de geschiedenis van ‘Vogel van het Jaar’. Vijftien jaar na het vorige Jaar van de Scholekster (2008) gaat het namelijk nog steeds slecht met de vogel. Genoeg reden voor SOVON en Vogelbescherming Nederland om diverse onderzoeken op te starten om meer te weten te komen over deze wad-tot-weide-tot-stadsvogel. Zo werd er door onderzoekers opgeroepen om vooral in steden scholeksters te gaan tellen en het broedsucces te monitoren op daken via het online platform ‘Scholekster op het Dak’. Ook werd onderzoek gedaan naar de kuikenoverleving in het boerenland en de effectiviteit van kunstmatige nestplekken. In Brabant hebben we ook extra stappen gezet voor de scholekster; lees hierover meer verderop in het jaarverslag.

Broedplatforms voor de scholekster

In het Jaar van de Scholekster zijn er door SOVON diverse onderzoeken gestart om meer inzicht te krijgen in het broedsucces van deze "bonte piet". Eén van deze onderzoeken ging over het broedsucces op verhoogde kunstnesten in vergelijking met natuurlijke nesten in het boerenland. De initiatiefnemers van het "Jaar van" riepen daarom weidevogelbeschermers op om deze "broedplatforms" te bouwen en op geschikte locaties te plaatsen. Ook enkele Brabantse weidevogelgroepen gingen hier volop mee aan de slag. Maar liefst tien groepen hebben samen in totaal 47 palen geplaatst, verspreid over Brabant. Ondanks dat er hier en daar wel een vogel is waargenomen op de palen, hebben we in Brabant nog niet kunnen pronken met een broedgeval-op-paal.

Ook in de rest van Nederland zijn broedplatforms geplaatst, waarvan tijdens de Landelijke SOVON-dag de eerste tussentijdse resultaten zijn gepresenteerd. Zo werd verteld dat er in 2023 maar liefst 470 broedpalen in Nederland stonden, waarvan 381 nieuw geplaatst waren in het afgelopen jaar. 370 palen zijn afgelopen jaar nauwlettend gemonitord door vrijwilligers en vogelliefhebbers. Uit de monitoring bleek dat 49 palen bezet waren met een broedgeval, waarvan 86% succesvol is uitgekomen. Dit is in ieder geval hoger dan het Brabantbrede uitkomstpercentage van de scholekster (72%). Wat betreft de kuikenoverleving zijn 22 vliegvlugge jongen waargenomen.

Gemiddeld genomen over de 49 nesten was dat 0,44 jongen per legsel. Voor de instandhouding van de populatie is gemiddeld minimaal 0,35 jongen per paar nodig. Hiermee lijken de broedplatforms een positief effect te kunnen hebben op zowel het broedsucces als de kuikenoverleving van de scholekster.

Daarnaast heeft SOVON ook gekeken naar mogelijke verklaringen voor eventueel broedsucces. Met name broedpalen in sloten en slootkanten bleken de voorkeur te hebben. Er leek ook een voorkeur te zijn voor platforms met een (dikkere) laag grind t.o.v. andere substraten. Daarnaast lijkt ook de tijd dat de paal al staat invloed te hebben. Maar liefst 40% van de broedgevallen dit jaar vond plaats op een platform dat al in een eerder jaar was neergezet. Dit terwijl in verhouding maar 16% van het totale aantal broedplatforms in een eerder jaar geplaatst was (2019-2021). Misschien moeten de vogels gewoon nog even wennen. Wie weet dat onze Brabantse scholeksters de komende jaren ook leren dat de palen bedoeld zijn om op te broeden. Het is dan ook zeker de moeite waard om de geplaatste palen de komende jaren in de gaten te houden.

PLAATSEN VAN PLATFORMS

In Nederland is het plaatsen van platforms voor broedvogels nieuw, maar dat geldt niet voor alle landen. Langs de kust van Noorwegen wordt het van oudsher gedaan voor de stormmeeuw, een grondbroeder die veel last had van predatie en grillige getijden. Voorheen kon de lokale bevolking de eerste eieren gebruiken als voedsel, en vervolgens het nest beschermen zodat de jongen vliegvlug werden. De eieren worden inmiddels niet meer gegeten, maar de platforms zijn er nog steeds. Ze worden vandaag de dag niet alleen gebruikt door stormmeeuwen, maar ook door slimme scholeksters.

Droneteam - de techniek schrijdt door!

In 2023 is de drone van Brabants Landschap vervangen door een nieuw exemplaar met de laatste technieken. Via een warmtebeeldcamera worden legfels opgespoord van kritische soorten die moeilijk te lokaliseren zijn. Een nieuw droneteam bestaande uit vrijwilligers van Natuur- en (weide)vogelvereniging Reusel-De Mierden, heeft het vliegen met de drone zich helemaal eigen gemaakt. Dat mag niet zomaar, want het vliegen met drones is aan veel wetgeving gebonden, en de bestuurders - piloten - dienen daarvoor opgeleid te zijn. Het vliegen met de drone is afhankelijk van wat er per gebied mag (denk aan laagvlieggebieden of storingszones), maar ook van weersomstandigheden, windrichting en -kracht, temperatuur, tijdstip en vele andere factoren die het zoeken naar legfels tot een lastige missie maken. Het Droneteam is in 2024 volop inzetbaar, met name in de regio Midden-Zuid-Brabant. In West- en Oost-Brabant, zijn de drones van Boerennatuur Brabant West en Oost (voorheen ANB Brabant) inzetbaar.

DRONES

Drones worden in natuurbescherming steeds vaker ingezet. Ook bijvoorbeeld voor het redden van reekalfjes uit grasland wat gemaaid gaat worden, of bij het controleren van vogelpopulaties op tekenen van vogelgriep zonder veel verstoring teweeg te brengen.

Momenten uit het veld

VREEMDE PLEKKEN

Sommige scholeksters lijken zich niks aan te trekken van mensen, en gaan soms op de meest vreemde plekken broeden. Zo kregen we foto's binnen van zowel de weidevogelgroep in Jekschot als de groep in Rooi. Het betrof een scholekster midden in een bloembak op het terras van tennisvereniging Kienehoef in Sint Oedenrode. Daar blijken ze al jaren te broeden. Ook dit jaar is het legsel gewoon weer uitgebroed!

STOICIJS

Ook kregen we deze foto ingezonden van een weidevogelbeschermers van WVG ABG Gemeenten. Deze scholekster trok zich niets aan van bezoekers die op een paar meter langsliepen en bleef er rustig broeden.

SAMENGESTELD GEZIN

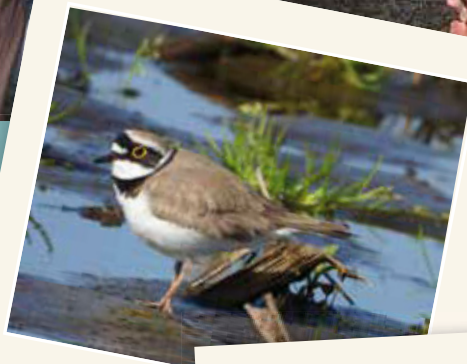
Theo van de Voort - de vinder van het eerste ei van Brabant - trof afgelopen jaar dit bijzondere tafereel aan: drie kievitseieren samen met drie scholekstereieren. 's Avonds zaten zowel mevrouw kievit als mevrouw scholekster naast elkaar. Even was het spannend wat het zou worden. Maar helaas zijn de kieviten uiteindelijk vertrokken. De scholekster heeft vervolgens het nest overgenomen. Dagen voordat het legsel uit zou komen werd de scholekster nog op het nest gevonden, maar jammer genoeg waren de eieren enkele dagen later weg waardoor we de afloop van het legsel niet te weten zijn gekomen.

KLEINE PLEVIER

In Jekschot vonden ze dit jaar voor het eerst een ei van de kleine plevier. Dit neefje van de kievit broedt over het algemeen niet in het boerenland maar is eigenlijk een pioniersoort die zich vestigt op afgravingen, grindplaten en bouwputten. Ieder jaar worden er ongeveer 30 gevonden Brabantse legfels ingevoerd in de Boerenlandvogelmonitor. De meeste legfels worden gevonden op de plasdrassen, waar ook extra maatregelen worden genomen voor deze soort, zoals het aanbrengen van grind.

We troffen dit jaar een legsel aan op het pad langs de plasdras in de Beerse Overlaet tijdens een excursie. Gauw is het legsel ruim afgezet en werden de betrokken agrariërs gewaarschuwd. Het legsel is succesvol uitgekomen.

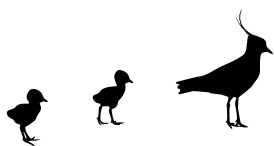

Kuikens

De eitand breekt door de schaal, en langzaam worstelt een kuiken zich uit het ei. Klein en kwetsbaar op een uitgestrekte akker.

3

Ieder jaar kruipen in april de eerste kuikens weer uit het ei. Daarmee breekt een spannende tijd aan. In de vroege jaren van de weidevogelbescherming werd gedacht dat met het succesvol beschermen van de eieren al het nodige gedaan was. Inmiddels weten we al jaren dat dat niet het geval is. De kuikenfase is cruciaal en vervuld van gevaren: uitdroging, predatie, voedselgebrek en bewerkingen van het land. Oplettendheid van boer en vrijwilliger helpt, net als het nemen van beschermingsmaatregelen waar mogelijk.

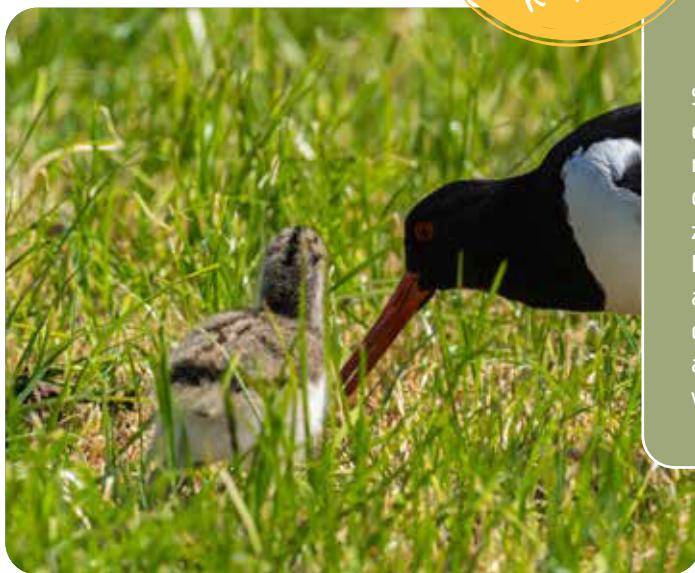
Het afgelopen jaar kreeg het Coördinatiepunt Landschapsbeheer vanuit verschillende hoeken in Brabant enthousiaste verhalen van vrijwilligers die nog nooit zoveel kuikens hadden waargenomen, en dat terwijl het aantal legsels niet veel hoger lag dan in daljaar 2022. Eind april werden her en der zelfs al kuikens waargenomen van zeker twee weken oud. Zij konden in alle rust opgroeien, want het land kon op veel plekken nog altijd niet bewerkt worden. De kieviten maakten daarmee een vliegende start in april.

Scholeksters voeren hun kuikens

METERS MAKEN

Net als alle andere weidevogels zijn scholeksters nestvlieders. Dit betekent dat de jongen vanaf het moment dat ze uit het ei komen op eigen kracht hun ouders moeten volgen. Dit is ook meteen de reden waarom de broedtijd langer duurt dan bij nestblijvers, zoals mezen. Kuikens van nestvlieders komen namelijk kant-en-klaar uit het ei. Het uitzonderlijke aan scholeksters is dat - waar kuikens van andere weidevogels meteen hun eigen kostje bij elkaar moeten scharrelen - kuikens van de scholekster nog een lange periode gevoerd worden door hun ouders.

Uit onderzoek met gezenderde scholeksters van Stichting Onderzoek Scholeksters (SOS) blijkt echter dat de vogels in de broedtijd vaak te ver moeten vliegen om aan voedsel te komen. Onderzoekers zagen ouders die geregeld minimaal zeven kilometer moesten vliegen voor voedsel. Hierdoor laten ze hun eieren en jongen (te) lang alleen, waardoor ze kwetsbaar worden voor predatoren, maar ook uitdroging. Hierdoor krijgen alleen ouders die dichtbij in een goed territorium voedsel kunnen vinden, nog jongen groot.

Maatwerkregelingen en rasters

Zowel in de broedtijd als in de kuikenfase kunnen onze weidevogels vaak wel wat extra bescherming gebruiken. Gevaar ligt namelijk overal op de loer. Is het niet een grote tractor die het gras voor de voeten weg komt maaien, dan is het wel een vos op zoek naar een lekker maaltje. Extra rust en een betere (opgroei)biotoop zijn dan essentieel. Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer biedt hiervoor verschillende maatwerkregelingen in Brabant, waar vrijwilligers en boeren een beroep op kunnen doen. Hiermee wordt een vergoeding aangeboden aan de agrariër voor het nemen van extra beschermingsmaatregelen voor de kievit, grutto, wulp en tureluur.

Kansen voor de Kievit

Maar liefst 90% van de kieviten in Brabant broedt op akkers. Maar net wanneer de broedperiode van de kievit start – in de maanden maart en april – vinden ook de meeste werkzaamheden plaats op deze akkers. Wanneer er meerdere kieviten op een akker broeden, kan men ervoor kiezen om via deze regeling een overeenkomst te sluiten om deze bewerkingen uit te stellen van 15 maart tot en met 15 mei. Daarbij is het belangrijk dat de groenbemester voor deze tijd is ondergewerkt. Er dient naast een rustperiode ook een braakstrook langs

het perceel te worden aangelegd, zodat er na 15 mei nog een veilige haven is voor de kuikens waar ze voldoende voedsel bij elkaar kunnen scharrelen.

Afgelopen jaar zijn er zeven overeenkomsten afgesloten voor de Kansen voor de Kievit. Hiermee zijn afgelopen jaar 34 legfels van de kievit beschermd, waarvan maar liefst 88% is uitgekomen. Dit is ruim 15% hoger dan het Brabantbrede gemiddelde uitkomstpercentage voor de kievit. In alle gevallen werden er in de eerste twee weken kuikens waargenomen op de percelen. Bij 5 van de 7 afgesloten overeenkomsten zijn vliegvlugge kuikens waargenomen. In totaal zijn er twintig kuikens gezien van alle leeftijden. Bij de andere twee overeenkomsten was het aantal kuikens onbekend. Gemiddeld komt dat neer op 0,7 kuikens per uitgekomen legfel.

Afgelopen jaar zijn er aanzienlijk minder overeenkomsten voor de kievit afgesloten dan voorgaande jaren. Dat heeft waarschijnlijk weinig te maken met het aantal gevonden kievitlegels of deelnemende agrariërs die medewerking weigerden. Integendeel, over het contract en het contact zijn de boer en de vrijwilliger juist erg te spreken. De voornaamste reden dat er minder contracten zijn afgesloten, was het natte weer. Van diverse groepen hoorden we dat het erg rustig was op de percelen. Door de natte omstandigheden konden veel boeren het land niet op om de werkzaamheden uit te voeren. Een overeenkomst voor uitgesteld bewerken was dan ook niet nodig.

KIEVIT OP BRAAKSTROKEN

Om het opgroei-habitat van kievitkuikens te verbeteren worden er geregeld braakstroken aangelegd. In 2021 werd er door Altenburg & Wymenga onderzoek gedaan naar de opgroeiomstandigheden op braakstroken in grasland. Hierbij is gekeken naar de vegetatiehoogte, aanwezigheid van insecten en het broedsucces en terreingebruik van kieviten. Hieruit bleek dat, alhoewel de totale biomassa aan insecten niet verschilde, er op braakstroken meer grote insecten (>4mm) zoals kevers werden aangetroffen en in het grasland juist meer kleine insecten (<4mm). Juist de grote insecten vormen de ideale voedselbron voor kievitkuikens. Ook zagen de onderzoekers dat de families zich met name in de eerste twee weken voornamelijk op de braakstroken bevonden. Oudere kuikens maakten echter steeds minder gebruik van de braakstroken, mogelijk omdat zij zich gemakkelijker kunnen bewegen in het gras en zij in hun dieet overschakelen naar regenwormen. In het onderzoek werd geen verschil gevonden in aantal families met vliegvlugge kuikens.

Rustzones

De grutto, wulp en tureluur zijn echte graslandbroeders. Zij leggen hun eieren in het gras, waar ze goed verstopt zitten voor potentieel gevaar. Maar ons moderne grasland wordt regelmatig gemaaid, wat voor grote problemen zorgt bij de vogels. Als beschermingsmaatregel kan een vrijwilliger samen met de boer afspreken om het gras rondom een legsel niet te maaien, zodat er een rustzone ontstaat. Deze rustzone blijft vervolgens staan totdat eieren zijn uitgekomen en de kuikens vliegvlug zijn of het gezin de locatie verlaten heeft.

In 2023 zijn er 35 overeenkomsten afgesloten via de Regeling Rustzones. Hiermee zijn er 53 legfels beschermd; 34 van de wulp, 17 van de grutto en 2 van de tureluur. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar, toen er 45 legfels beschermd werden met deze regeling. Van zowel de grutto als de tureluur zijn afgelopen jaar alle beschermde legfels uitgekomen, van de wulp is 79% uitgekomen. Dankzij de Regeling Rustzones is er dit jaar 39 hectare grasland ongemoeid gelaten. Niet alleen de kritische weidevogels hebben baat bij een rustzone, ook andere boerenlandvogels, kleine zoogdieren en insecten profiteren van rustzones, zeker aan de rand van een perceel.

Het is altijd weer een uitdaging voor de weidevogelbeschermers om de beschermde weidevogelgezinnen te monitoren door de weken heen. Zodra de kuikens uit het ei komen, moeten ze op eigen kracht op zoek naar voedsel. Ze gaan dan ook vrijwel meteen aan de wandel, en de oudervogels leiden ze naar de meest voedselrijke plekjes. Desondanks zijn er in totaal 46 wulpenkuikens en 11 gruttokuikens met zekerheid gezien. Van het aantal waargenomen kuikens is 47% vliegvlug geworden.

In de praktijk blijkt juist de combinatie van een rustzone, met daaromheen een vossenraster, heel effectief in het verhogen van het uitkomstpercentage. Maar, na een broedtijd van 30 dagen blijkt het gras in de rustzone zo hard gegroeid te zijn dat de dichte, hoge grasmat nauwelijks nog doorwaadbaar is voor de jonge kuikens. Zij verlaten daarom al snel de veiligheid van de rustzone en het vossenraster, op zoek naar voedsel op het gemaaid grasland.

Afgelopen jaar is daarom een pilot gestart met het vossenraster als onderdeel van de Regeling Rustzones. Het vossenraster wordt hierbij, zoals gebruikelijk, geplaatst rondom de rustzone. Na de eerste maaibeurt - bij voorkeur net voordat het legsel uitkomt - wordt het raster één keer zo groot gemaakt. Zo ontstaat er een geschikt kuikenbiotoop van net gemaaid gras binnen het vossenraster, en blijven de kuikens buiten bereik van de predator. Zowel de boer als de vrijwilliger krijgen hiervoor een extra, want daarbij gaat veel moeite gepaard. Bij 13 van de 35 rustzones zijn afgelopen jaar vossenrasters op deze manier om een rustzone geplaatst.

Rust en veiligheid kunnen worden gecreëerd

WEI-VOSVRIJ

In sommige gebieden vormt predatie al jaren een grote bedreiging voor onze broedende weidevogels. Om de weidevogels een kans te geven om hun legsel in alle rust uit te broeden, is het sinds 2018 mogelijk om een elektrisch vossenraster rondom het legsel of perceel te plaatsen. Deze preventieve maatregel biedt rust en veiligheid tegen grote grondrovers zoals de vos en das. Hiermee wordt het uitkomstpercentage van de beschermde legfels verhoogd van nagenoeg 0% naar soms wel 90%. Het vossenraster kan samen met de maatwerkregeling voor de kievit of rustzones worden afgesloten, maar wordt - in goed overleg met de boer - ook vaak zonder aanvullende maatregelen geplaatst.

Afgelopen jaar zijn er 51 legfels beschermd met een vossenraster, waarvan de meeste van de wulp. Ook legfels van grutto, kievit, scholekster en kleine plevier werden beschermd. In één geval werden er, naast vijf kievitlegfels, ook nog nestjes van de graspieper, roodborsttapuit en wilde eend beschermd binnen één vossenraster. Dit jaar lag het uitkomstpercentage van de uitgerasterde legfels op 76%. Dit is lager dan afgelopen jaren. De verklaring daarvoor was een perceel dat onder water was gelopen, waardoor de beschermde legfels onderkoeld zijn geraakt en verloren zijn gegaan.

Kritische weidevogels in kerngebieden

In Brabant liggen twee kerngebieden voor weidevogelbeheer. Een kerngebied is een plek waar op grote schaal intensieve maatregelen worden genomen door agrariërs ten behoeve van de weidevogelpopulatie. Deze maatregelen vallen binnen het stelsel van Agrarisch Natuurbeheer. Maatregelen zijn bijvoorbeeld golfplaatplasdras of kruidenrijk grasland met rustperiode, waardoor de vogels ruimte en rust genoeg hebben om succesvol te broeden. Daarnaast bieden deze maatregelen een optimaal opgroei biotoop voor de kuikens.

Toen in 2011 in de weidevogelkerngebieden werd gestart met een collectieve aanpak, is in het beheerplan de ambitie opgenomen om de populatie kritische weidevogels te laten stijgen met 5 procent in deze gebieden. Inmiddels zijn de aantallen grutto, wulp en tureluur in de kerngebieden gestegen van 92 broedparen in 2010 naar 279 in 2023.

Naast de kritische weidevogels zijn er ook andere soorten die profiteren van de maatregelen. Zo werd in 2012 voor het eerst een broedgeval van de kluut waargenomen. Later volgde de kleine plevier en de bergeend in 2013, de slobeend in 2014 en de zomertaling in 2015. Inmiddels worden er jaarlijks in toenemende mate legsels gevonden van deze soorten.

Kuikenoverleving

Ieder jaar wordt daarnaast ook de kuikenoverleving van de grutto en wulp bepaald in de kerngebieden. Dit doen we aan de hand van een gestandaardiseerde telmethode genaamd een BTS-telling (Bruto Territoriaal Succes). Hierbij wordt er in twee rondes geteld. In eerste instantie noteren de tellers het aantal broedparen dat in het voorjaar aanwezig is in deze gebieden. Enkele weken later wordt het aantal gezinnen bepaald aan de hand van het aantal alarmerende ouders. Tellers moeten dus het gedrag van de oudervogels goed herkennen. De verhouding tussen het aantal broedparen en gezinnen geeft uiteindelijk een indicatie over het aantal legsels dat uitkomt en het aantal kuikens dat het tot vliegvlug schopt. Voor een succesvolle instandhouding van de populatie moet dit getal op minimaal 65% liggen.

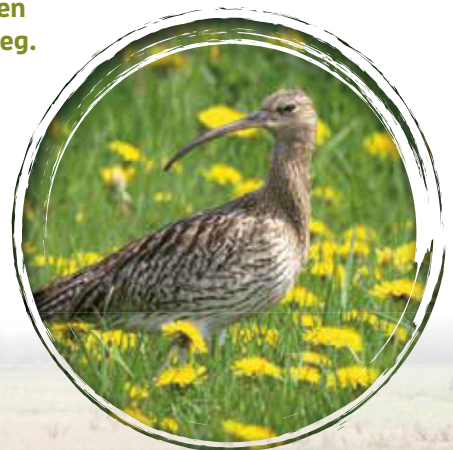
Voor het eerst in vijf jaar was de kuikenoverleving bij de grutto en de wulp in de kerngebieden weer in groene cijfers. Helaas was het wel met hakken over de sloot. In sommige gebieden werden er nog nooit zoveel gezinnen waargenomen, terwijl in andere gebieden de eerder getelde broedparen niet meer een tweede keer terug werden gezien.

Grutto en wulp met hakken over de sloot.
Bruto Territoriaal Succes in sommige gebieden
net genoeg, in andere gebieden net niet genoeg.

Grutto

Wulp

Habitatselectie en overleving van kievitkuikens in Nederlandse graslanden

In 2022 werd er een onderzoek gestart om meer inzicht te krijgen in de opgroeiomstandigheden van kievitkuikens. Hiervoor zijn in zeven verschillende gebieden verspreid over Nederland kievitvrouwtjes gezenderd met een GPS-zender. Een van deze gebieden was het Brabantse weidevogelkerngebied Land van Heusden en Altena. De vrijwilligers van weidevogelgroep Altenatuur waren nauw betrokken bij dit onderzoek. Zij hielpen de onderzoekers bij het monitoren van de kieviten in het veld.

Door het zenderen van kieviten wisten de onderzoekers precies waar de kieviten zich op welk moment bevonden. Zo kon bepaald worden welke locatie de kieviten kozen om te broeden. Dankzij de zender werd ook duidelijk waar de gezinnen gingen foerageren en welke locaties juist verlaten werden door de kieviten. Op elk van deze plekken zijn vervolgens verschillende factoren in het landschap in kaart gebracht, zoals de beschikbaarheid van voedsel, vegetatiehoogte, bodemomstandigheden en het type beheer. Door daarnaast in het veld de kieviten en hun kuikens te monitoren – een taak voor de weidevogelvrijwilligers van Altenatuur – werd ook de kuikenoverleving geregistreerd. Door al deze gegevens naast elkaar te leggen, kon er iets gezegd worden over de habitatvoorkeuren van de kieviten, met als doel aanbevelingen te kunnen doen over optimaal beheer. Wat heeft de kievit nou precies nodig, en welke vormen van beheer zorgen voor een grotere overlevingskans van de kuikens?

Uit de resultaten blijkt dat de kievitouders uitstekend weten wat de meest voedselrijke plekken zijn. Voor het foerageren werden er plekken gekozen met relatief korte vegetatie, veel bodemvocht en een lage bodemweerstand: hierdoor prikken kieviten makkelijker regenwormen en andere beestjes uit de bodem.

Op de uitgekozen plekken waren grotere aantallen kleine geleedpotigen aanwezig, met name insecten en spinnen. Ook kozen ze vaker voor plekken met een lagere hoogte van de vegetatie en relatief veel variatie in hoogte van het bodemoppervlak (microreliëf). Dit waren doorgaans plekken met plasdras-omstandigheden, oevers of recent beweidde percelen. De gezinnen legden hiervoor relatief korte afstanden af om deze plekken te bereiken, meestal minder dan 100 meter.

De kuikenoverleving was over het algemeen zeer laag. De meeste gezinnen konden niet langer dan twee weken gevolgd worden. Van de 43 gezinnen zijn er uiteindelijk

37 broedpogingen gedaan, waarbij van maar 7 gezinnen minstens één kuiken vliegvlug werd. Hierbij viel op dat kuikens die later geboren werden, een kleinere overlevingskans hadden. Hoe ouder de kuikens waren, hoe groter de overlevingskans werd. Van alle habitatkenmerken leek alleen beweiding een positief effect te hebben op de overleving van de kuikens. Als verklaring wordt gegeven dat beweiding waarschijnlijk zorgt voor een lagere predatiekans.

Uit de gegevens van de gezenderde kieviten blijkt dus dat de kievitouders prima de beste plekken in het landschap wisten te vinden. Met name voedsel voor de kuikens, zoals kleine beestjes die op de bodem leven, maar ook de bereikbaarheid van het voedsel vanwege de korte vegetatie waren doorslaggevend. De vraag is nu waarom de kuikenoverleving desondanks nog steeds zo laag was. Zijn de beste plekken nog steeds niet goed genoeg, of spelen er andere factoren mee die sterk beperkend zijn, zoals predatie of droogte? Mogelijk is het een combinatie van die twee.

Momenten uit het veld

DOOR WEER EN WIND RASTERS VERPLAATSEN

In het jaarverslag van 2022 werd al geschreven over het wulpennest op een maisakker in de Vughtse Gement. Hier moest het vossenraster wel drie keer worden verplaatst in verband met werkzaamheden. Ook dit jaar was het raak: weer ging de wulp op een maisakker zitten, enkele meters van zijn plekje vorig jaar. Maar liefst vijf keer is het vossenraster verplaatst. Weer en wind kon Ton de Peffer, samen met veldbegeleiders Anja Popelier en Rens Sommers, niet tegenhouden. Dankzij een goede samenwerking met de boer lukte het ook dit keer weer om het legsel succesvol te beschermen. Een maand na uitkomst werden nog alarmerende ouders waargenomen en is minimaal één jong vliegvlug geworden. Je moet er wat voor over hebben! Hopelijk kiest de wulp volgend jaar voor een plekje in het gras.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

Een onderdeel van de maatwerkregelingen voor onze weidevogels is het monitoren van de vogels. Hiervoor ontvangt het Coördinatiepunt uitgebreide verslagen van onze fanatieke weidevogelbeschermers. In sommige gevallen aangevuld met bijzondere 'extra' waarnemingen zoals in Deurne. Zo zag Aad van der Pol uit Deurne naast deze patrijs ook oeverlopers, kleine plevier, blauwborst en zelfs een foeragerende kraanvogel!

WULP TUSSEN DE PIEPERS

Een wulp in Reusel-de Mierden besloot te broeden op een akker - terwijl wulpen eigenlijk in grasland broeden. De wulp kon natuurlijk niet weten dat er aardappels gepoot zouden worden. De agrariër heeft vervolgens netjes om het nest heen gepoot en de wulp is rustig doorgedaan met broeden. Enkele weken later kwamen de kuikens gewoon uit het ei gekropen, zoals je hier kunt zien op de foto, gemaakt door Theo van der Voort. Op de kale akker was helaas geen voedsel te vinden dus de ouders zijn snel "verkast" met hun jong.

Kuikenbescherming in de Zeeg

Veldmedewerker Rens Sommers sjeesde in 2023 voor het tweede seizoen door heel Brabant. Vrijwilligers kunnen een beroep doen op zijn hulp in het veld; om beter te leren observeren, of voor praktische tips bij het beschermingswerk tijdens werkzaamheden op het land. In een seizoen gebeurt eigenlijk teveel om op te noemen, maar één moment sprong eruit dit jaar. Lees hieronder Rens zijn verhaal:

"Op dinsdag 18 april werd beroep op mij gedaan door de weidevogelbeschermers uit de Zeeg in Drunen. De volgende ochtend rond de klok van 6:00 uur zou de loonwerker een akker gaan bemesten door middel van sleepslangen. Op deze akker lagen vijf kievitsnesten. Er werd mij gevraagd om even mee te kijken hoe je een soortgelijke situatie het beste aan kunt pakken. Toen ik die volgende dag onderweg was naar de Zeeg, hoopte ik dat de nesten nog niet waren uitgekomen. De legsels zaten namelijk al op het randje van uitkomen en eieren zijn nou eenmaal makkelijker te beschermen dan beweeglijke kuikens. Bij aankomst lagen de slangen al uitgerold langs de kant van het perceel en de loonwerker stond al in de startblokken. Mijn zorgen over eventuele kuikens bleken helaas terecht te zijn. Na observatiewerk met Jos, Annie en Ad, kwamen we tot de conclusie dat bijna alle nesten uit waren gekomen.

We moesten snel actie ondernemen. Naast dat we de druk van de loonwerker voelden, die natuurlijk aan de slag moest, was het eigenlijk ook te koud om een perceel te betreden waar kievitgezinnen lopen. Verstoring in combinatie met kou kan een doodslag zijn voor jonge kuikens, die zichzelf nog niet warm kunnen houden. Maar in dit geval was er sprake van een nood-breekt-wet-situatie. Annie gebruikte de telescoop om te zien waar de kuikens zich tegen de grond aan zouden drukken zodra de ouders alarm zouden slaan.

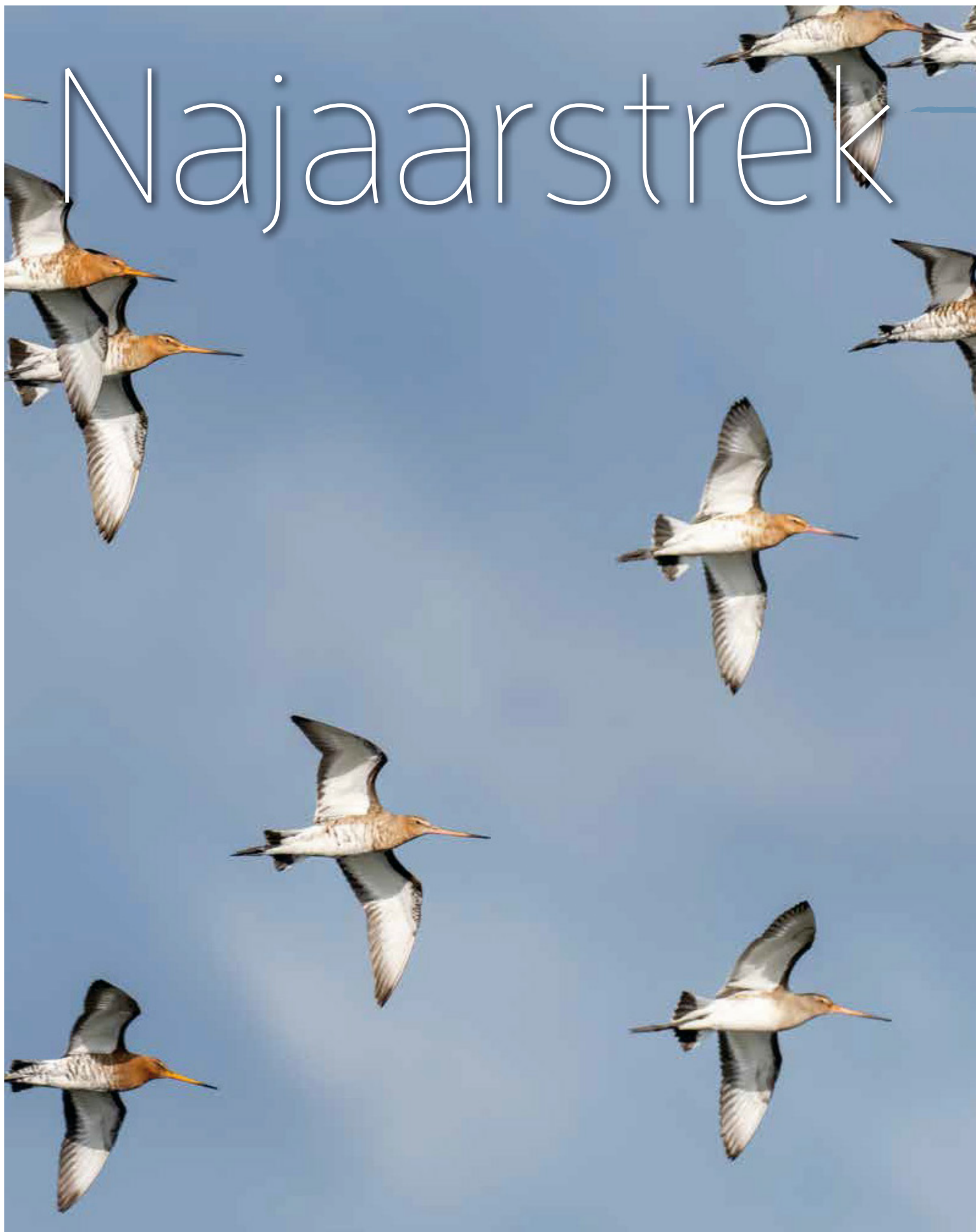
Jos en ik liepen het veld in met een handdoek in een emmer en onze telefoons werden gebruikt als walkietalkie om contact te houden met Annie. Aan de zijde waar de loonwerker van start ging, zijn we begonnen met speuren. In totaal hebben we dertien kievitkuikens weten te redden. Deze waren allemaal ongeveer één dag oud, wat goed te zien was aan de eitand op de snavel, die nog niet was afgevallen.

Die ochtend was het zeer koud. Het was dan ook van groot belang dat de geredde kuikens snel weer onder de vleugels van hun ouders konden opwarmen. Doordat het perceel bewerkt werd, heerste er ontzettend veel verstoring op het land en was dit niet mogelijk. We kozen ervoor om de emmer met geredde kuikens in een geparkeerde auto te zetten met de verwarming aan, tot de werkzaamheden van de loonwerker achter de rug waren.

Ad en Jos hebben de kuikens na afloop als groep bij elkaar teruggezet op het perceel. De oudervogels vinden hun eigen kuikens namelijk feilloos terug. Ik heb van vrijwilligers vernomen dat dagen daarna de kuikens nog onder de ouders werden waargenomen. Het sleepslangenspektakel was spannend, maar door goede samenwerking werd het uiteindelijk een geslaagde missie!"

Loop je nu als vrijwilliger ook tegen een soortgelijke situatie en heb je nog vragen over hoe je zoiets aanpakt? Schroom niet om contact op te nemen met Rens voor veldbegeleiding!

Najaarstrek

4

Na het broedseizoen vertrekken de vogels weer naar hun overwinteringsgebieden. Deze seizoensgebonden migratie wordt voorafgegaan door een rui. Eens in de overwinteringsgebieden, vormen ze groepen van duizenden vogels bij elkaar om samen de winter door te komen. Een grote groep biedt namelijk veiligheid tegen predatoren, en weet beter waar de voedselrijke gebieden te vinden zijn.

Voor grutto's betekent dit een lange tocht naar Afrika. De scholekster blijft in Nederland en kiest ervoor om te overwinteren aan de kust of in het deltagebied, met wel honderden bij elkaar. De slikkige wadplaten aan de kust zijn zeer voedselrijk. Hier zijn dan ook veel bodemdieren te vinden, waar diverse wadvogels zich te goed aan doen. In de winter kun je onze 'schollies' aantreffen samen met groepen goudplevieren, kanoeten, drieteenstrandlopers en andere wintergasten.

Op de akkers, vooral de akkers waar ook maatregelen voor agrarisch natuurbeheer liggen, kun je prima vogelen. Hier hebben zich inmiddels grote, kleurrijke groepen groenlingen, putters, kneuen en vinken verzameld om de laatste graantjes mee te pikken. Dit is ook de perfecte tijd om blauwe kiekendieven en velduilen waar te nemen op onze akkers.

TREKGEDRAG VAN DE GRUTTO

Wist je dat het trekgedrag van de grutto - de bestemming, wanneer ze vertrekken en via welke route - niet aangeboren is, maar aangeleerd?

Nadat een aantal Friese grutto's met de hand werd opgevoed is de helft in Polen losgelaten en de andere helft in ons eigen kikkerlandje. En wat bleek? De grutto's in Polen vlogen volgens de route van de Poolse grutto's, terwijl hun nestgenoten in Nederland via de normale route naar Afrika vlogen.

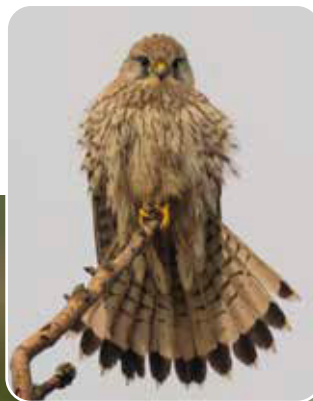
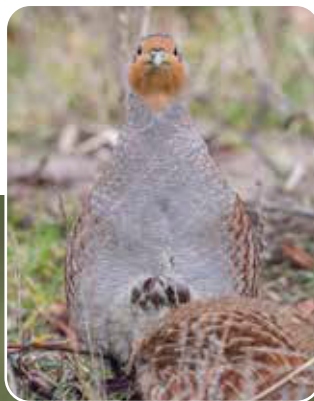

Winter- en broedvogeltellingen

In het najaar van 2023 is begonnen met het opstarten van akker-vogeltellingen op meerdere plekken in Brabant. In enkele gebieden werd al volop geteld en wordt de telling voortgezet of uitgebreid. De tellingen worden gedaan volgens de MAS-methode. MAS staat voor Meetnet Agrarische Soorten en is een gestandaardiseerde meetmethode om vogels in het agrarisch gebied in kaart te brengen. Op de plekken waar geteld wordt, liggen maatregelen voor akkervogels vanuit het Agrarisch Natuurbeheer. Maatregelen zijn bijvoorbeeld akkerranden, bloemenblokken, keverbanken, wintervoedselveldjes en vogelakkers. In deze maatregelen kunnen vogels zowel in het voorjaar als in de winter voldoende voedsel en dekking vinden.

De MAS-tellingen worden een aantal keer per jaar gedaan: in de winter en in de broedtijd (lente/zomer). Het is belangrijk dat de tellers de vogels goed kunnen herkennen, zoals aan hun zang of roep, gedrag, vlucht en natuurlijk het uiterlijk. In de broedtijd speelt het herkennen van gedrag, bijvoorbeeld tijdens nestbouw of tijdens voedselvluchten, een grote rol. In de winter wordt er juist gekeken naar de aantallen en diversiteit van de vogels om meer inzicht te krijgen in de voedselbeschikbaarheid in de maatregelen.

De tellingen worden uitgevoerd door vrijwilligers, onder begeleiding van een veldmedewerker, om ook veel van elkaar te leren. De tellingen zijn opgestart voor een periode van zes jaar. In de gebieden waar al eerder geteld is, is uiteindelijk meer dan tien jaar data voorhanden. Langjarige verzamelde data geeft een beeld van de effectiviteit van het Agrarisch Natuurbeheer en geeft Boeren-Natuur Brabant, deelnemers en veldcoördinatoren de kans om het beheer steeds verder te optimaliseren.

Achter de schermen

Al de informatie die zo mooi gebundeld wordt in dit jaarverslag, is afkomstig van vrijwilligers en agrarlers die vele uren in het veld werken voor het beschermen van onze weide- en akkervogels. Deze informatie wordt door hen ingevoerd in de Boerenlandvogelmonitor, een online invoerportaal speciaal voor vrijwillige weidevogelbescherming. Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer beheert, controleert en valideert de behaalde resultaten.

Akkervogels en PARTRIDGE

Brabants Landschap is vertegenwoordigd in Stichting ZeeBra. Deze Stichting is in 2016 opgericht, ten tijde van de start van het eerste stelsel van Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Stichting ZeeBra ondersteunt de agrarische collectieven (vanaf eind 2023 BoerenNatuur Brabant) bij de uitvoering van het ANLb en diverse vormen van monitoring.

Vanuit het ANLb worden beheermaatregelen genomen voor akkervogels als kruidenrijke akkerranden, wintervoedselveldjes, bloemenblokken en keverbanken. Voor weidevogels zijn er speciale beheerpakketten, zoals het pakket golfplaatplasdras en uitgesteld maaien. Monitoring van akkervogels en weidevogels in en rondom deze maatregelen is een manier om de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer te meten en te verbeteren.

PARTRIDGE

Een goed voorbeeld van het belang van optimaal beheer in combinatie met langjarige monitoring is het Interreg PARTRIDGE-project. Dit internationale project liep van 2016 tot 2023. Het doel van het project was de realisatie van 30% biodiversiteitsverbetering in zes jaar door maatregelen te nemen voor akkervogels. Dit gebeurde in een tiental demogebeden in Europa, waaronder een demogebed in de polder Oude Doorn bij Almkerk, Brabant.

Gedurende de looptijd van het project is veel monitoring uitgevoerd om die beoogde 30% verbetering van de biodiversiteit in kaart te brengen. Daarvoor is ook een referentiegebied in Genderen - waar geen maatregelen zijn genomen - op precies dezelfde manier geteld. Tientallen vrijwilligers hebben gedurende die jaren honderden uren in het veld gespendeerd. Zij telden broed- en wintervogels meerdere keren per jaar en patrijzen in het vroege voorjaar en in de nazomer. Er is uitgebreid insecten- en regenwormonderzoek gedaan, en in de winter zijn zoogdiertellingen uitgevoerd. Geen enkel ander agrarisch gebied in Noord-Brabant is zo intensief gemonitord.

Lessen

In zes jaar tijd zijn belangrijke lessen geleerd over het optimaliseren van de effectiviteit van agrarisch natuurbeheer. Eén belangrijke les is het belang van voldoende oppervlak aan maatregelen, om een stijging te krijgen in de diversiteit van broedvogels en het aantal territoria. Wintervogels, zoogdieren en insecten varen er ook wel bij. Een mozaïek van maatregelen op tenminste 9% van het oppervlak, kan zorgen voor biodiversiteitsherstel op akkerland. Een goede begeleiding en vergoeding voor de agrariër is ook zeer belangrijk. Daarnaast heeft de kracht van goede samenwerking in een gebied zich bewezen. Als de handen ineen worden geslagen met agrarische collectieven, vrijwilligersgroepen, natuurverenigingen, wildbeheereenheden, gemeenten en provincie, kan er meer worden bereikt. Vogelbescherming Nederland, partner en trekker in dit project, heeft over het project een samenvattende, prachtige brochure gemaakt. Scan de QR-code hier naast voor de brochure.

Het belang van monitoring

Vogels tellen, voor de één is het een hobby en voor de ander een levensstijl. Voor beschermers, beheerders en onderzoekers is meerjarige monitoring een cruciale manier om informatie te verzamelen over de gezondheid van vogelpopulaties, hun aantallen, verspreiding en gedragingen. Dankzij meerjarige tellingen kunnen onderzoekers trends identificeren en de gezondheid van populaties beoordelen. Daarnaast geeft het ook inzicht in de kwaliteit van een leefgebied en het effect van mogelijke verstoringen. Vogels reageren snel op veranderingen in hun omgeving en dienen als graadmeter voor bredere ecologische processen. Met informatie die uit de monitoring komt, kan op tijd aan de bel worden getrokken, kunnen maatregelen worden genomen en stappen worden gezet.

Monitoring en bescherming heeft ook een belangrijke educatieve waarde. Het moedigt mensen van jong tot oud aan om betrokken te raken bij de natuur en de leefomgeving. Telwerk en beschermingswerk vergroot het bewustzijn van de waarde en diversiteit van vogels en belicht de uitdagingen die er zijn voor de vogels, agrariërs en beheerders. Deze bewustwording is een eerste stap naar een beter begrip van het belang van biodiversiteit en het behoud van onze natuurrijke agrarische leefgebieden.

Vrijwilligers zijn altijd welkom om mee te komen tellen met (akker) vogeltellingen in de diverse gebieden. Neem daartoe contact op met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer.

Twintig jaar veldcoördinatie

Door Rens Sommers en Anja Popelier

Al vanaf 1996 komt Anja Popelier op voor de weidevogels in Brabant. In 2005 maakte zij haar debuut als veldbegeleider in opdracht van Brabants Landschap. Beroepsmatig helpt ze nieuwe weidevogelgroepen met opstarten en draagt ze kennis over aan vrijwilligers. Maar, na bijna twintig jaar actief te zijn geweest in het veld, in weer en wind, 's ochtends en 's avonds, is het mooi geweest. Nu ze stopt en het stokje overdraagt aan mij, Rens Sommers, krijg ik de kans om haar wat interessante vragen te stellen over haar ervaringen in het veld door de jaren heen.

'Hallo Anja, zou je ons iets kunnen vertellen over het begin van je carrière als veldbegeleider en hoe je betrokken raakte bij de bescherming van weidevogels?'

'Ik raakte betrokken bij weidevogelbescherming toen er, in het gebied waar ik woon, mensen werden gevraagd om mee te doen aan een nieuw op te richten beschermingsgroep. Dat leek me wel leuk. De eerste jaren waren we maar bij twee boerenbedrijven actief. Ik werd er erg enthousiast van en probeerde er zoveel mogelijk over te weten te komen. We vroegen veldbegeleiding aan en kregen die via Brabants Landschap van... jawel, Marco Renes. Van hem, en van de toenmalig provinciaal coördinator Jeroen Bijleveld, hebben we erg veel geleerd en onze groep kwam toen echt op stoom. We organiseerden cursussen, lezingen en nog veel meer. Zo begon de groep te groeien, van 4 vrijwilligers bij 2 boeren, naar 50 vrijwilligers bij meer dan 80 boeren, en dat in een paar jaar tijd. Omdat het rondom ons huis gebeurde, was ik elke dag in het veld en had ik inmiddels veel ervaring opgedaan. Ik leidde zelf met veel plezier nieuwe vrijwilligers op. Toen er bij Brabants Landschap een nieuwe veldbegeleider nodig was, werd ik voor die functie gevraagd door Ernst-Jan van Haaften en Marco Renes. Ik vond het fantastisch en heb meteen 'ja' gezegd! En zo is de bal gaan rollen...'

'Ik heb jou al eens eerder gevraagd welke weidevogel jouw favoriet is, en toen kreeg ik het mooiste antwoord, namelijk dat ze allemaal prachtig waren. Maar wat vond je nou het leukste om te mogen doen al die tijd? Of zijn er bepaalde projecten waar je trots op bent?'

'Het allerleukst vond ik toch wel het opleiden en wegwijs maken van nieuwe vrijwilligers, en dan met name de uitleg over het weidevogelgedrag. Wat doet die vogel, waarom doet hij dat en kun je daar iets mee wat betreft het beschermingswerk? Kortom: het leren observeren en daarmee de liefde voor de weidevogels en hun leefomgeving overbrengen op anderen.

Anja Popelier

Rens Sommers

Verder organiseerde ik graag de diverse workshops en cursussen. Daarbij springt de meerdaagse cursus voor groepscoördinatoren op het kasteeltje in Baarlo in 2010 er wel uit. We hebben met zijn allen heel veel geleerd daar. Oh, en het opzetten en begeleiden van het project "Wei-Vosvrij" natuurlijk. Eigenlijk was het allemaal geweldig en ik heb er heel erg van genoten!'

'De weidevogels hebben het al een tijd zwaar. Welke ontwikkelingen zou jij nog graag in de toekomst willen zien op gebied van weidevogelbescherming?'

'Zonder boeren geen weidevogels, maar dat geldt niet voor de intensieve landbouw. Het zou prachtig zijn als er - verspreid over de provincie - kleinere gebiedjes worden gerealiseerd waar extensief wordt geboerd. Daar zijn kruidenrijke graspercelen en wordt pas laat gemaaid. Daartussen kleine akkers met braakranden waar wordt gezorgd voor een voedselrijke bodem. Akkers die pas worden bewerkt als de jonge weidevogels groot genoeg zijn om weg te vluchten voor de machines. Het broedseizoen is elk jaar anders, wat dit alles tot maatwerk maakt, in nauw overleg met de boer. In mijn droomscenario krijgen de sloten flauwe oevers en worden de percelen bewerkt op een heel laag tempo. Er zijn al eens boeren op leeftijd die willen stoppen, en toch graag nog wel wat willen blijven boeren. Zou het niet mooi zijn om dit te realiseren op de grond van zulke boeren, waar nog wel wat weidevogels broeden of in het recente verleden hebben gebroed?'

Uiteraard tegen een passende vergoeding voor de boer. Ik denk dat veel weidevogelbeschermers best de handen uit de mouwen willen steken om te helpen bij de inrichting en het beheer. Bovendien hebben zij vaak nauwe contacten met de boeren waardoor sneller bekend is waar zich mogelijk kansen kunnen voordoen.

Het is maar een droom, waarbij ik er niet over nagedacht heb of het haalbaar is. En toch, wie weet wordt het ooit werkelijkheid...'

'Weidevogelbescherming gaat vaak gepaard met een hoop gezelligheid. Kun je ons een grappig moment of anekdote vertellen die jou in het bijzonder is bijgebleven?'

'Ik moet nog geregeld denken aan de laarzen die wekenlang middenin een akker tot de rand toe in de kletsnatte vette klei hebben gestaan, nadat de vrijwilliger er noodgedwongen uit moest stappen. Toen hij uiteindelijk, op blote poten met de klei tussen de tenen, bij de weg aankwam, stond daar puur toevallig een geïnteresseerde provinciebestuurder ons op te wachten. Die kreeg hiermee wel een heel mooi beeld van de gedrevenheid van weidevogelbeschermers!

Velen hebben al zo ontzettend veel van jou mogen leren, Anja. Wat zou je nog graag aan beginnende weidevogelbeschermers mee willen geven en wat zou je nog aan de veteranen willen vertellen?

Tegen de nieuwe én ervaren beschermers zou ik willen zeggen: neem de tijd om het gedrag van de weidevogels te observeren en ervan te leren. Ga tussen de veldbezoeken met je groep door eens alleen op pad en concentreer je op de vogels. Wat doen ze en wat zou dat kunnen betekenen? Hoe meer je dat doet, hoe interessanter het wordt. Dat gaat het beste vanuit de auto, dan verstoor je niets. Thermoskannetje koffie mee, kijken, leren en genieten. Het maakt het beschermingswerk zoveel leuker en beter! En wil je er meer over leren, vraag dan eens of Rens met jullie mee gaat het veld in, of bel hem voor wat extra uitleg.

Met een koffie-adresjeslijst waar je u tegen zegt en een diepe liefde voor weidevogels, zullen wij er niet van opkijken als we jou straks nog ergens tegenkomen in het veld tijdens het broedseizoen.

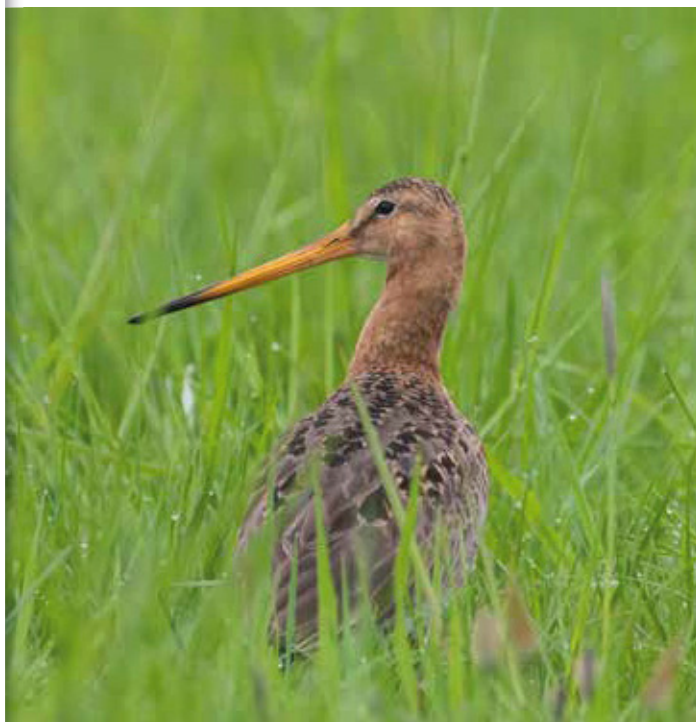
Anja, namens iedereen ontzettend bedankt voor al je inzet!

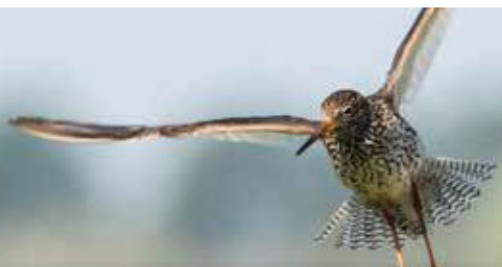
Slotwoord

Dit jaarverslag belicht de behaalde resultaten in Brabant, in grafiek, woord en beeld. De behaalde resultaten zijn het resultaat van honderden uren vrijwillige inzet van weidevogelbeschermers en agrariërs in het veld in onze provincie. In enkele gebieden gaat het de weidevogels voor de wind in een jaar met omstandigheden als 2022. In andere gebieden is de weidevogelpopulatie tot een absoluut dieptepunt gedaald en zijn er elk jaar tegenslagen te verwerken voor de vrijwilligers en boeren die hun best doen de laatste broedparen te beschermen. Wij willen alle weidevogelbeschermers, agrariërs, veldcoördinatoren, medewerkers van BoerenNatuur Brabant en betrokken ambtenaren danken voor hun inzet.

Ieder legsel, ieder ei en ieder kuiken is het beschermen waard. Dat wordt vaak pas duidelijk als het beschermingswerk zichtbaar en tastbaar wordt. Met dit jaarverslag wordt er een tipje van die bijzondere sluier opgetild. Maar de echte magie gebeurt in het veld, als een legsel succesvol uitkomt dankzij een vossenraster, als een samenwerking tussen de boer en vrijwilliger goed verloopt en vruchten afwerpt, als een kuiken vliegvlug wordt tegen alle verwachtingen in, als een vogeltelling gezellig en geslaagd is. Bescherming is en blijft mensenwerk, en dat is nu belangrijker dan ooit.

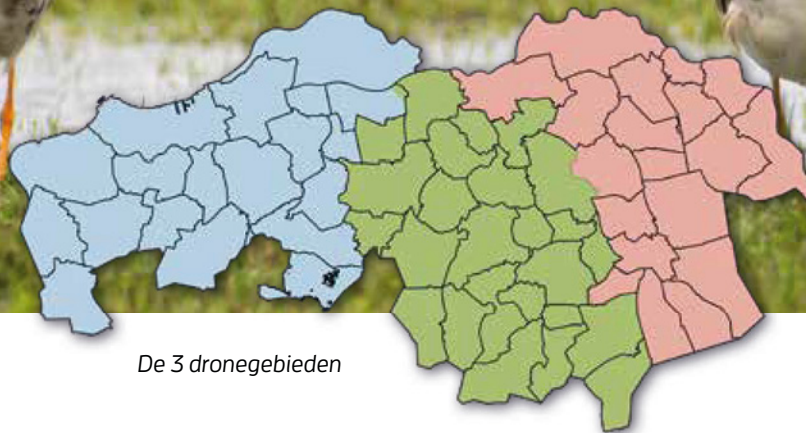

Bijlagen

Bijlage I: Coördinatie en ondersteuning

Naam	Functie	Mobiel
Fien Oost	Provinciaal coördinator	06 57 03 40 53
Lisa van den Biggelaar	Medewerker soortenbescherming	06 59 86 09 43
Marco Renes	Medewerker soortenbescherming & Veldbegeleider Oost	06 52 31 88 41
Rens Sommers	Veldbegeleider Midden en West	06 12 42 08 16
Nelleke Overgaauw	Secretaresse	0411 66 40 10
Algemeen	weidevogelbeschermingbrabant@gmail.com	0411 66 40 10
Meeuwis Millenaar	Contactpersoon Drone BoerenNatuur Brabant West	06 23 46 05 33
Cees Lauwers	Contactpersoon Droneteam Brabant Midden	06 53 30 69 32
Marco Renes	Contactpersoon Drone BoerenNatuur Brabant Oost	06 52 31 88 41

De 3 dronegebieden

Bijlage 2: Resultaten weidevogelgroepen

GROEP: NB02 WVG BERNHEZE											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	29	16	15	1	93,75	1	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	2	2	0	2	0	1	0	1	0	0	0
SUBTOTAAL	32	19	16	3	84,21	2	0	1	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			84,21	15,79		10,53	0	5,26	0	0	0
GROEP: NB04 IVN DE GROENE OVERLAAT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PRED.	BEW.	WERK.	VERL.	OV.	ONB.
SUBTOTAAL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			0	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB09 NATUURBESCHERMINGSVERENIGING ALTENATUUR											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	3	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
CANADESE GANS	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRAUWE GANS	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	46	36	35	1	97,22	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	498	419	353	66	84,25	13	0	24	18	1	10
KLEINE PLEVIER	9	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
KLUUT	21	14	14	0	100	0	0	0	0	0	0
KRAKEEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ROODBORSTTAPUIT	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	63	50	40	10	80	0	0	4	4	1	1
SLOBEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	25	19	19	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	6	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	36	25	24	1	96	0	0	0	1	0	0
SUBTOTAAL	729	578	500	78	86,51	14	0	28	23	2	11
% VAN BEKEND RESULTAAT			86,51	13,49		2,42	0	4,84	3,98	0,35	1,9
GROEP: NB10 NATUURGROEP GESTEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	54	52	13	39	25	3	0	2	0	0	34
SCHOLEKSTER	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0
SUBTOTAAL	55	53	13	40	24,53	3	0	3	0	0	34
% VAN BEKEND RESULTAAT			24,53	75,47		5,66	0	5,66	0	0	64,15
GROEP: NB12 NATUURWERKGROEP RUCPHEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	40	31	20	11	64,52	8	0	1	2	0	0
PATRIJS	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
ROODBORSTTAPUIT	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	46	35	24	11	68,57	8	0	1	2	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			68,57	31,43		22,86	0	2,86	5,71	0	0
GROEP: NB13 WEIDEVOGELGROEP SCHIJNDEL E.O.											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GELE KWIKSTAART	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	81	77	72	5	93,51	1	0	1	0	0	3
KRAKEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	4	3	2	1	66,67	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	95	88	81	7	92,05	3	0	1	0	0	3
% VAN BEKEND RESULTAAT			92,05	7,95		3,41	0	1,14	0	0	3,41
GROEP: NB14 STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	53	44	31	13	70,45	10	0	2	1	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
WULP	3	3	2	1	66,67	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	61	48	33	15	68,75	12	0	2	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			68,75	31,25		25	0	4,17	2,08	0	0
GROEP: NB15 STICHTING LANDSCHAP GEMERT - BAKEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB16 VOGEL- EN NATUURWERKGROEP ZUNDELT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	13	13	7	6	53,85	1	0	4	1	0	0
SUBTOTAAL	13	13	7	6	53,85	1	0	4	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			53,85	46,15		7,69	0	30,77	7,69	0	0

GROEP: NB20 WEIDEVOGELGROEP BOEKEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	53	48	39	9	81,25	7	0	0	2	0	0
WILDE EEND	6	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	59	53	44	9	83,02	7	0	0	2	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			83,02	16,98		13,21	0	0	3,77	0	0
GROEP: NB23 WEIDEVOGELGROEP LITH											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	12	12	12	0	100	0	0	0	0	0	0
BRUINE KIEKENDIEF	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	23	13	13	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	125	77	60	17	77,92	3	0	0	3	0	11
KLEINE PLEVIER	9	8	7	1	87,5	1	0	0	0	0	0
KLUUT	18	14	0	14	0	14	0	0	0	0	0
KRAKEEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	4	2	1	1	50	0	0	0	0	0	1
SLOBEEND	9	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	41	27	27	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	15	15	15	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	9	4	3	1	75	0	0	0	0	0	1
ZOMERTALING	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	270	176	142	34	80,68	18	0	0	3	0	13
% VAN BEKEND RESULTAAT			80,68	19,32		10,23	0	0	1,7	0	7,39
GROEP: NB24 WEIDEVOGELGROEP MAASDONK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	19	13	13	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	117	105	82	23	78,1	10	0	6	2	0	5
KLEINE PLEVIER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KNOBBELZWAAN	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
KRAKEEND	6	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
KUIFEEND	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	4	4	1	3	25	2	0	1	0	0	0
SLOBEEND	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	17	13	13	0	100	0	0	0	0	0	0
WATERSNIP	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	13	12	7	5	58,33	4	0	1	0	0	0
ZOMERTALING	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	191	156	124	32	79,49	17	0	8	2	0	5
% VAN BEKEND RESULTAAT			79,49	20,51		10,9	0	5,13	1,28	0	3,21
GROEP: NB25 WEIDEVOGELGROEP RAAMSDONK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	57	57	45	12	78,95	7	0	2	0	0	3
SCHOLEKSTER	9	9	9	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	69	69	56	13	81,16	8	0	2	0	0	3
% VAN BEKEND RESULTAAT			81,16	18,84		11,59	0	2,9	0	0	4,35
GROEP: NB26 WEIDEVOGELGROEP RAVENSTEIN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
BERGEEND	4	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	21	15	10	5	66,67	0	0	4	0	0	1
KIEVIT	126	104	84	20	80,77	13	0	1	0	0	6
KLEINE PLEVIER	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
KLUUT	6	6	0	6	0	6	0	0	0	0	0
KRAKEEND	11	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
MEERKOET	6	6	0	6	0	6	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	7	3	0	3	0	0	0	1	0	0	2
SLOBEEND	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	22	15	14	1	93,33	0	0	0	0	0	1
WILDE EEND	18	10	10	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	8	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
ZOMERTALING	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	241	168	127	41	75,6	25	0	6	0	0	10
% VAN BEKEND RESULTAAT			75,6	24,4		14,88	0	3,57	0	0	5,95
GROEP: NB27 WEIDEVOGELGROEP REUSEL - DE MIERDEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	68	68	42	26	61,76	9	0	4	2	0	11
PATRIJS	6	6	6	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	6	6	3	3	50	2	0	0	0	0	1
WILDE EEND	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	4	4	2	2	50	0	0	1	0	0	1
SUBTOTAAL	85	85	54	31	63,53	11	0	5	2	0	13
% VAN BEKEND RESULTAAT			63,53	36,47		12,94	0	5,88	2,35	0	15,29
GROEP: NB29 WEIDEVOGELGROEP ROOI											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GELE KWIKSTAART	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	67	65	49	16	75,38	13	0	3	0	0	0
MEERKOET	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	11	11	10	1	90,91	0	0	0	1	0	0
WILDE EEND	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	3	3	2	1	66,67	0	0	0	1	0	0
SUBTOTAAL	88	86	68	18	79,07	13	0	3	2	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			79,07	20,93		15,12	0	3,49	2,33	0	0

GROEP: NB30 WVG JEKSHOT (ST. WVB MEIERIJSTAD)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	74	74	44	30	59,46	25	0	5	0	0	0
KLEINE PLEVIER	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	3	3	2	1	66,67	0	0	1	0	0	0
WULP	15	15	7	8	46,67	3	0	0	5	0	0
SUBTOTAAL	93	93	53	40	56,99	29	0	6	5	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			56,99	43,01		31,18	0	6,45	5,38	0	0
GROEP: NB35 BOVEN-DOMMEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	19	13	12	1	92,31	1	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	21	14	13	1	92,86	1	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			92,86	7,14		7,14	0	0	0	0	0
GROEP: NB38 VVN ETTEN-LEUR											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	15	15	13	2	86,67	2	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	16	16	14	2	87,5	2	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			87,5	12,5		12,5	0	0	0	0	0
GROEP: NB39 WERKGROEP WEIDEVOGELBESCHERMING ZUIDOOST-BRABANT											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GELE KWIKSTAART	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	323	284	166	118	58,45	71	0	23	10	5	9
ROODBORSTTAPUIT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	14	12	6	6	50	2	0	3	0	1	0
WILDE EEND	4	3	2	1	66,67	0	0	0	0	0	1
WULP	5	5	2	3	40	2	0	1	0	0	0
SUBTOTAAL	351	309	181	128	58,58	75	0	27	10	6	10
% VAN BEKEND RESULTAAT			58,58	41,42		24,27	0	8,74	3,24	1,94	3,24
GROEP: NB41 WEIDEVOGELGROEP HILVARENBEEK E.O.											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	14	13	13	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	17	16	16	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB44 VWB ST. ANTHONIS											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	2	2	1	1	50	0	0	0	0	0	1
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	3	3	2	1	66,67	0	0	0	0	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			66,67	33,33		0	0	0	0	0	33,33
GROEP: NB45 WVG DUINBOEREN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	27	23	17	6	73,91	5	0	0	0	0	1
SCHOLEKSTER	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	30	24	18	6	75	5	0	0	0	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			75	25		20,83	0	0	0	0	4,17
GROEP: NB47 WBG WAALWIJK											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
CANADESE GANS	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	144	144	81	63	56,25	40	0	17	6	0	0
KLEINE PLEVIER	2	2	0	2	0	0	0	2	0	0	0
KNOBBELZWAAN	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
ROODBORSTTAPUIT	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	11	11	5	6	45,45	1	0	3	1	0	1
WULP	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	161	161	88	73	54,66	43	0	22	7	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			54,66	45,34		26,71	0	13,66	4,35	0	0,62
GROEP: NB49 WVG ABG GEMEENTEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	69	33	19	14	57,58	14	0	0	0	0	0
KLEINE PLEVIER	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WULP	6	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	79	36	22	14	61,11	14	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			61,11	38,89		38,89	0	0	0	0	0

GROEP: NB52 ANV DRIMMELEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
FAZANT	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
GELE KWIKSTAART	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRASPIEPER	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRUTTO	3	3	3	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	121	75	54	21	72	5	0	3	4	6	3
MEERKOET	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PATRIJS	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	16	6	6	0	100	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	5	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
WATERHOEN	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	169	94	72	22	76,6	6	0	3	4	6	3
% VAN BEKEND RESULTAAT			76,6	23,4		6,38	0	3,19	4,26	6,38	3,19
GROEP: NB54 WVG BOERDONK (ST. WVB MEIJERIJSTAD)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	55	53	36	17	67,92	17	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	15	15	9	6	60	5	0	0	1	0	0
WULP	5	4	2	2	50	2	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	75	72	47	25	65,28	24	0	0	1	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			65,28	34,72		33,33	0	0	1,39	0	0
GROEP: NB55 DEURNE											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
KIEVIT	96	92	86	6	93,48	6	0	0	0	0	0
KLEINE PLEVIER	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
TURELUUR	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	102	97	90	7	92,78	7	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			92,78	7,22		7,22	0	0	0	0	0
GROEP: NB56 WEIMEREN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	5	4	4	0	100	0	0	0	0	0	0
SCHOLEKSTER	2	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	7	5	5	0	100	0	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			100	0		0	0	0	0	0	0
GROEP: NB57 WEIDEVOGELGROEP ASTEN											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
GRUTTO	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
KIEVIT	40	40	18	22	45	17	0	4	0	0	1
SCHOLEKSTER	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
WILDE EEND	2	2	1	1	50	1	0	0	0	0	0
WULP	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	47	47	22	25	46,81	20	0	4	0	0	1
% VAN BEKEND RESULTAAT			46,81	53,19		42,55	0	8,51	0	0	2,13
GROEP: NB59 WVG SUMMERS LANDSCHAP											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	41	35	16	19	45,71	16	0	0	3	0	0
SCHOLEKSTER	1	1	1	0	100	0	0	0	0	0	0
WULP	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	43	36	17	19	47,22	16	0	0	3	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			47,22	52,78		44,44	0	0	8,33	0	0
GROEP: NB67 VOGELAARS OOSTELIJKE LANGSTRAAT (V.O.L.)											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
KIEVIT	24	23	15	8	65,22	6	0	0	1	1	0
SUBTOTAAL	24	23	15	8	65,22	6	0	0	1	1	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			65,22	34,78		26,09	0	0	4,35	4,35	0
GROEP: NB68 WVG GOIRLE-RIEL											
SOORT	TOTAAL	BEKEND	UIT	NIET UIT	% UIT	PREDATIE	BEWERK.	WERKZ.	VERLATEN	OVERIG	ONBEKEND
WULP	2	2	2	0	100	0	0	0	0	0	0
SUBTOTAAL	21	7	5	2	71,43	2	0	0	0	0	0
% VAN BEKEND RESULTAAT			71,43	28,57		28,57	0	0	0	0	0
TOTAAL	3303	2683	1972	711	73,5	392	0	126	69	15	109
% VAN BEKEND RESULTAAT			73,5	26,5		14,61	0	4,7	2,57	0,56	4,06

Bijlage 3: Contactgegevens weidevogelgroepen

GROEP REGIO WEST-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WVG ALTENATUUR	NB09	MARGA OERLEMANS	WIJK EN AALBURG	MGPOERLEMANS@GMAIL.COM	06 20 54 88 93
WVG LAGE VUGTPOLDER-TETERINGEN	NBII	GONNIE WERNER	TETERINGEN	WEIDEVOGELS.TETERINGEN@GMAIL.COM	076 58 12 734
NWG GEMEENTE RUCPHEN & VVN ETTEN-LEUR	NBI2&38	JAN KIEWIT	ETTEN-LEUR	J.KIEWIT@ZIGGO.NL	076 50 33 630
VNW ZUNDERT	NBI6	AD VAN GASTEL	ACHTMAAL	AD.GASTEL@ZIGGO.NL	06 38 39 60 38
WBG RAAMSDONK	NB25	LIA ADRIAANS	RAAMSDONK	LIKUJSTERS@GMAIL.COM	06 48 08 88 71
WBG RAAMSDONK	NB25	JOS WAGENMAKERS	WASPIK	JOS.WAGENMAKERS@GMAIL.COM	06 26 88 18 84
WBG WAALWIJK	NB47	GERARD VAN MIERLO	WAALWIJK	GERARDVANMIERLO@ZIGGO.NL	0416 34 92 82
WBG WAALWIJK	NB47	SONJA VAN DEN HURK	HAARSTEEG	SONJAVANDENHURK@ZIGGO.NL	073 51 11 980
WVG ABG GEMEENTEN	NB49	ANDRÉ HELDER	GILZE	HELDERVEENIS@HETNET.NL	0161 45 28 94
ANV DRIMMELEN & MOERDIJK E.O.	NB52	TIM EESTERMANS	GEERTRUIDENBERG	TIM.EESTERMANS@GMAIL.COM	06 555 345 87
ANV DRIMMELEN & MOERDIJK E.O.	NB52	WIM DE VRIES	ZEVENBERGEN	UWG.MOERDIJK@HOTMAIL.COM	06 28 64 62 84
WVG WEIMEREN	NB56	AGNES VAN DER SANDEN	BREDA	AHSANDEN@HETNET.NL	076 587 84 32
WVG GOIRLE-RIEL	NB68	VICTOR RETEL HELMRICH	RIEL	VICTOR@RETELHELMRICH.NL	06 238 964 75
GROEP REGIO MIDDEN-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WVG GESTEL	NBIO	TOON VAN DER STEEN	DEN DUNGEN	TOONVANDERSTEEN@ICLOUD.COM	06 362 112 96
WVG SCHIJNDEL E.O. (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NBI3	TINY VAN BOXTEL	VEGHEL	BOXTEL42@HOME.NL	06 50653923
WVG SCHIJNDEL E.O. (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NBI3	FRANS VERHAGEN	SCHIJNDEL	FJAVERHAGEN@GMAIL.COM	073 5476794
WBG REUSEL - DE MIERDEN	NB27	THEO VAN DE VOORT	HOOGHE MIERDE	TVANDEVOORT@GMAIL.COM	013 509 21 21
WBG REUSEL - DE MIERDEN	NB27	PIET PEIJS	REUSEL	P.PEIJ@UPCMAIL.NL	06 21 63 25 69
WVG ROOI (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB29	WIL FOOLEN	SINT-OEDENRODE	W.FOOLEN@KPNMAIL.NL	0413 47 56 02
WVG JEKSCOT (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB30	MARIO BULLENS	SINT-OEDENRODE	MARIO.BULLENS@GMAIL.COM	06 29 40 30 62
WVG JEKSCOT (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB30	GERARD HABRAKEN	SINT-OEDENRODE	G.HABRAKEN9@UPCMAIL.NL	06 29 43 30 12
WVG BOVEN-DOMMEL	NB35	FRANS BAUDOIN	VALKENSWAARD	FRANSBAUDOIN@OUTLOOK.COM	040 20 68 822
WWB ZUIDOOST-BRABANT	NB39	EWOUT VREUGDENHIL	DOMMELEN	WERKGROEPWEIDEVOGELBESCHERMING@ZUIDOOSTBRABANT.COM	06 55 25 28 74
WNM HILVARENBEEK E.O.	NB41	RIEN VAN HOESEL	HILVARENBEEK	RIENVANHOESEL@GMAIL.COM	013 505 23 28
WVG DUINBOEREN	NB45	ELISE ADRIAANSE	VUGHT	WEIDEVOGELAARS@GMAIL.COM	06 21 64 14 56
VOGELAARS OOSTELIJKE LANGSTRAAT (VOL)	NB67	HANS VAN DER BURGT	ELSHOUT	HANSVANDERBURGT@KPNMAIL.NL	06 24 44 78 25
GROEP REGIO OOST-BRABANT	GROEPSNR	CONTACTPERSOON	WOONPLAATS	E-MAIL	TELEFOON
WBG BERNHEZE	NB02	GERARD VAN HINTUM	HEESWIJK-DINTHER	HINTUM1955@HOME.NL	06 38 25 25 02
IVN DE GROENE OVERLAAT	NB04	MAARTEN HERMENS	CUIJK	MTJHERMENS@GMAIL.COM	0485 32 14 40
STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP	NBI4	PETER HOEVENAARS	BEEK EN DONK	PFHOEVENAARS959@KPNMAIL.NL	06 58 99 01 85
STICHTING LAARBEEKS LANDSCHAP	NBI4	JAAP WIJENES	BEEK EN DONK	JAAPWIJ@XS4ALL.NL	06 57 18 77 21
STICHTING LANDSCHAP GEMERT-BAKEL	NBI5	PAUL KWEENS	GEMERT	KWEENSPAUL@GMAIL.COM	0492 36 64 72
VWG BOEKEL-VENHORST	NB20	HARRIE TIELEMANS	BOEKEL	TIELEMANS.KUIPERS@GMAIL.COM	0492 32 23 09
WVB MAASDONK & WVG GEFFEN	NB24&58	ROB BOUMANS	ROSMALEN	ROBBOI3@ZIGGO.NL	06 12 31 35 12
WVB MAASDONK & WVG GEFFEN	NB24&58	RENS SOMMERS	ROSMALEN	RENSSOMMERS@HOTMAIL.COM	06 12 42 08 16
WVG LITH	NB23	WIM VERHALLEN	LITHOIJEN	W-VERHALLEN@HOME.NL	06 37 19 25 58
WVG RAVENSTEIN	NB26	COR VAN DE HORST	RAVENSTEIN	FAMILIEVANDERHORSTI2@HOTMAIL.COM	06 40 70 86 44
WBG ST. ANTHONIS	NB44	HANS STIPHOUT	ST. ANTHONIS	HANSSSTIPHOUT@HETNET.NL	0485 38 28 95
WVG BOERDONK (ST. WVB MEIERIJSTAD)	NB54	TOM VAN LIESHOUT	VEGHEL	TOMVANLIESHOUT@ZIGGO.NL	06 517 691 85
WVG DEURNE	NB55	AAD VAN DER POL	DEURNE	AADVANDERPOL@GMAIL.COM	06 401 513 01
WVG ASTEN	NB57	ADRIE VAN DE MOSSELAAR	ASTEN	A.VANDEMOSSELAAR@CHELLO.NL	0493 69 40 38
WVG SUMMERS LANDSCHAP	NB59	CEES VAN DER VELDEN	SOMEREN	VELDCOOL@OUTLOOK.COM	0495 66 34 38

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Groenloket Brabant

Het buitengebied mooier maken?

www.groenloketbrabant.nl

Wil jij een perceel (landbouw)grond rond jouw huis of boerderij in het buitengebied mooier maken door het aanplanten van streek-eigen beplantingen, het inzaaien van bloemrijke randen, de aanleg van een kikkerpoel of voor kleinschalige natuurontwikkeling in het algemeen? Het Groenloket Brabant kan je adviseren over aanleg en beheer én over subsidiemogelijkheden.

Ga naar: www.groenloketbrabant.nl

Enkele belangrijke voorwaarden:

- ✓ Je hebt grond in het buitengebied met een agrarische- of groenbestemming.
- ✓ De grond ligt buiten de bebouwde kom.
- ✓ Je hebt geen wettelijke verplichting om natuur aan te leggen.

Steun natuur dichtbij huis

en geniet van landschap en erfgoed bij jou om de hoek.

Word
beschermmer,
vrijwilliger of
geef voor
natuur

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

brabantslandschap.nl/steun-ons/

Word beschermmer

- ◆ Steun natuur, landschap en erfgoed
- ◆ Excursieprogramma, fiets- en wandelroutes.

Doe een donatie

- ◆ Voor krachtige, vitale natuur.
- ◆ Elke bijdrage maakt verschil!

Word vrijwilliger

- ◆ Steek je handen uit de mouwen.
- ◆ Ontmoet anderen en behoud natuur.

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Kasteellaan 4 , 5076 ZH Haaren

Algemeen: 0411 - 62 27 75

Coördinatiepunt: 0411 - 66 40 10

info@brabantslandschap.nl

www.brabantslandschap.nl

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Coördinatiepunt Landschapsbeheer